

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

a F. J. r. l., egyesületi titkár.

1908. év, okt. hó 1.

XIX. FÜZET.

XLVII-ik évfolyam.

Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ára egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évidíj fejében szintén ingyen küldetnek meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám

(Telefon: 37—22)

A lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezéhez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő.

“Pátia” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása. Budapest, Üllői-ut 25.

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok“ közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közlelről érdeklő s azzal mintegy rokoni köztársaságban lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K, ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—40 K, oly fordításért, mely átdolgozást igényel, 16—24 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félívekre s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban, kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvéteni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyitva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlönyomatokat* is készítet a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K, 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlönyomatok előállítására 30 példánynál 3 K 60 fill., 50 példánynál 4 K-val, 100 példánynál 5 K-val többbe kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetvén meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1908. ÉVI (27.) ÉVFOLYAMA. Ára egyesületi tagoknak 2 K, másoknak 3 K. Árát legczélszerűbb *45 f. postaköltséggel együtt előre beküldeni*, mert az utánvét aránytalanul drágítja a postaköltséget.

AZ ÉRDŐÖR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEK. Irta: *Bedő Albert*. VIII. kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: *bölcsészai Belházy Emil*. Ára tagoknak 6 K, nem tagoknak 10 K.

ERDÉSZETI NOVÉNYTAN. Irta: *Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor*. I. kötet Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 18 K.

A TOLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: *Fekete Lajos*. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K, másoknak 6 K. Kapható a szerzőnél is Selmeczbányán.

ERDEI FACSEMETÉK NEVELESE. Irta: *Tomcsányi Gusztáv*. Ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 4 K; 4 K 45 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

XLVII. ÉVF.

KÖZLÖNYE

19. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-uteza 6. sz., II. em.

* A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének. *

(Telefon: 37—22.)

A bányatörvényjavaslat 1903. évi tervezetéről.

Irta: Nagy Károly m. kir. erdőmester.

A bányászatnak és erdészetnek néha közös működése terén nyilvánuló közös érdekkapcsolat, olykor pedig érdekellentét indokoltá teszi előttem, hogy a régóta készülő bányatörvényjavaslat 1903. évi tervezetével az Erdészeti Lapokban főképen erdészeti szempontból foglalkozzam. Igyekezni fogok ezt a nagyfontosságú ügyet elfogultság nélkül, az ügy fontosságához mért tárgyilagossággal tárgyalni és szigorú mérlegelés tárgyává tenni, vajjon a kérdéses törvénytervezetben az erdőbirtokos, illetve az erdészet érdeke részesült-e kellő figyelemben és megfelelő méltánylásban? Vajjon nem látszik-e fennforogni annak szükségessége, hogy a kiadott törvénytervezet az erdészet és erdőbirtokos érdekeinek megvédése, illetve kellő biztosítása végett némi módosításon menjen át?

A törvényjavaslat tervezetének erdészeti szempontból való kritikai tárgyalását már amiatt is szükségesnek és alkalmoszerűnek látom, mivel nem tartom kizártnak, hogy a régóta készülő törvényjavaslat — ha nem is a mostani alakjában és tervezetében, valószínűleg más gazdasági érdekeltségek részéről felmerült módo-

sítások figyelembevételével — már rövid időn belül a törvényhozás elé kerülhet.

Amint a hirlapi közleményekből kivettem, az 1903. évben kiadott törvényjavaslat helyett máris új törvénytervezet készül. Itt van tehát a legfőbb ideje annak, hogy esetleges kívánságainkat abban érvényre juttassuk, mielőtt az végleges alakot nyerne.

Maguk az elsősorban érdekelt bányászok sem tartják a tervezetet tökéletes műnek, kitűnik ez az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület által 1904. évben e törvényjavaslat előadói tervezetének tárgyalásairól két kötetben kiadott munkálatból. Az I. rész 6. lapon ugyanis dr. Balkay Béla és Gálócsy Árpád előadók az egyesület igazgatótanácsának 1904. évi május hó 4-én tartott ülésén a vidéki osztályok véleményeinek alapján megállapították, hogy a tervezet 433. szakaszából 235, vagyis 54·25% olyan, amelyet egyik vagy másik, vagy több osztály kifogásol, illetőleg amelyekre nézve részint helyesbítéseket javasol, részint pedig teljes elhagyásukat indítványozza.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület is foglalkozott a bányatörvényjavaslattal, amennyiben a Magyar Bánya- és Kohavállalatok Egyesületével együttesen megbizta dr. Baross János ügyvédet és országgyűlési képviselőt, hogy az 1903. évi bányatörvényjavaslat kapcsán a köszénkérdésre vonatkozólag előadói jelentést dolgozzék ki. Dr. Baross János ez előadói jelentését nevezett egyesület közgazdasági szakosztályának 1907. évi október hó 24-én tartott ülésén nyújtotta be s 14 pontból álló határozati javaslatot terjesztett be, amelyet dr. Lázár Pál felszólalása után a IV., VIII. és X. pont stiláris kijavításával részleteiben is elfogadtak.

A határozati javaslatot szószерint közlöm, mivel nézetem szerint az az erdőbirtokos érdekeinek is általában megfelel, fenntartván magamnak, hogy ahhoz később módosítást javasoljak. A határozati javaslat így szól:

„I. Mondja ki a szakosztály, hogy az 1903. évi bányatörvénytervezet 2. és 3. §-aiban lefektetett azon elv ellen, hogy t. i. a szén is a szabad ásványok közé soroztassék és hogy a szénbányászat joga elvétessék a földtulajdonostól, a leghatározottabban tiltakozik.

II. Ugy a jogegység, mint az igazság érdekében kívánatosnak tartja, hogy a szén a jövőben (a szerzett jogok tiszteletben tartása mellett) Erdélyben és a volt határörvidéken is ezentul a földbirtok tartozéka legyen.

III. Feltéve, de meg nem engedve, hogy ezen elvi álláspontunkat a törvényhozás nem tenné magáévá, mint kisebb rosszat, nagy átlagban elfogadnók a tervezet „termelési jutalék“ módszerét az alábbi módosításokkal.

IV. Mindenekelőtt törlendő a 170. §. azon lehetetlen intézkedése, hogy a termelési jutalék *maximumát* fix összegben örök időre megszabja.

V. Vitás esetekben ne a rendes bányahatóságok döntsének, hanem e célra alakíttassék egy országos bányatanács, amelybe a gazdatársadalmi szervek is kellő számu tagokkal meghívassanak.

VI. A 43. §-szal ellentétben a termelési jutalék a kutatás alkalmával még ne legyen hatóságilag megállapítható.

VII. A 169. §. 2. és 3. bekezdése ugy módosíttassék, hogy:

„Ha a termelési jutaléokra igénynyel bíró földtulajdonosok száma a tizet meghaladja, kötelesek az 1894. évi XII. t.-cz. 8—10. §-ainak megfelelőleg birtokossági közgyűlésre alakulni s jogukban áll a 11. §-hoz képest szervezkedni és képviselőlük gondoskodni. A termelési jutalék ezen birtokosság képviselőinek kezéhez fizetendő, akik azt a jelen törvény rendelkezéséhez képest kötelesek felosztani.

VIII. Ennek értelmében átdolgozandó lenne a 179—181. §. is.

A 175. §. feltétlenül kiegészítendő lenne azzal, hogy amennyiben a bányatulajdonos a földtulajdonossal szemben bizonyos fix ideig fizetendő kártalanítási összegre kötelezte magát, ha ezen időn belül *saját hibájából* veszítené el a bányatulajdont, a hátralékos összeget a földtulajdonos bírói uton követelhesse. Továbbá a 175. §. kiegészíttessék az irányban is, hogy azokon a területeken, melyeken az 1894. évi XII. t.-cz. 84. §-ához képest a volt földesurat illeték meg az ásványszénre vonatkozó jogok, a termelési jutalék a volt földesurat illesse.

IX. A 187. §. olykép módosíttassék, hogy a termelési jutalék kérdésének rendezéséhez szükséges összes adatokat a hatóság a bányavállalkozó költségére hivatalból készíttethesse el.

X. Különös sulyt helyez az egyesület arra, hogy a 412. §. 1. és 3. bekezdéseinek intézkedései törvényerőre emelkedjenek.

XI. A 409. és a 31. §. olykép módosíttassék, hogy a földtulajdonosnak és a törvény életbeléptetéséig szerződött széntulajdonosoknak a *kutatási munka* tényleges megkezdésére 10 évi idő adassék és ezekre az 1000 hektáros terület-maximum ne vonatkozzék.

XII. A 189., továbbá a 38. és 40. §-okkal ellentétben a földtulajdonos, ha őt a kutató földje szabad használatában gátolja, követelhesse a kutatótól, hogy az földjét teljes kártérítés mellett azonnal sajátítsa ki.

XIII. A 191. §-szal ellentétben a kisajátítás a mindenkori teljes forgalmi ár alapján eszközöltessék.

XIV. Ad 105. §. A külszin megrongálásáért akkor is teljes kártérítés jár, ha a föld tulajdonosa termelési járulékot is élvez.*)

*) L. A szénkérdés a magyar bányajog reformjában. Irta: az OMGE. és a magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesülete megbízásából dr. Baross János ügyvéd, országgyűlési képviselő.

A határozati javaslatban tervezett módosítások megvilágítása végett szükségesnek találom a következőket előadni.

A bányászati jogviszonyokat hazánkban az 1854. évi május hó 23-án kiadott osztrák bányatörvény szabályozza. Ez a törvény az ásványszén a földtulajdonostól elvette a némi kedvezmény fenntartásával, hogy amelyik tartományban (sajnos, akkor mi is az voltunk) ezideig a kőszén a földtulajdon tartozékát képezte, a földtulajdonosokat s azok jogutódjait a törvény hatálybaléptétől számított öt év alatt azon jog illeti meg, hogy mindenkít, aki még birtokában nincsen, annak használatából kizárhatnak s az ilyen ásványok bányászását maguk folytathatják stb.*)

Ezt a bányatörvényt az 1861. évi országbirói értekezlet által megállapított ideiglenes törvénykezési szabályok a törvényhozás további intézkedéséig érvényben fenntartották, egyuttal azonban a kőszénre vonatkozó intézkedéseket illetőleg lényeges módosítást tettek rajta, de az a módosítás nem terjedt ki az egész országra. Az országbirói értekezlet határozatai ugyanis sem Erdélyre, sem a volt katonai határőrvidékre (Krassó-Szörény és Temes vármegyékben), sem Horvát-Szlavonországra nem terjednek ki s így az ausztriai bányatörvény az országnak ebben a részében teljes anyagi tartalma szerint van érvényben.

Tehát az érvényben álló jog szerint most az ország egyik részében a régi magyar jog szerint a széntulajdon a földbirtokosé, illetve a szén a földbirtok tartozéka s attól azt a bányásznak egyezség útján kell megszerezni. Az országnak fentebb megnevezett részeiben pedig az ásványszén a még most is ottan érvényben álló ausztriai bányatörvény szerint szabad ásvány, amihez a földtulajdonosnak — mint olyannak — semmi köze nincs.

Kétségtelenül szükséges tehát — mondja Baross — hogy ezt a chaotikus jogi állapotot egységes joggal helyettesítsük. A vita akörül forog, hogy a hazánkban ma tényleg fennálló két, vajmi ellentétes jogi elv közül melyik hódítsa meg a másik területet is.**)

A törvényhozás kétféle módon rendezheti a bányászatnak a földtulajdonhoz való viszonyát. Vagy azt az álláspontot foglalhatja

*) Baross J. előadása, 29. lap.

***) Baross J. előadása, 31. lap.

el, hogy a föld belsejében található ásványok a föld felületének tartozékát képezik s mint ilyenek a föld tulajdonosának rendelkezése alá esnek, avagy azt a felfogást emelheti érvényre, hogy bizonyos ásványnemekre a föld tulajdonosának jogi uralma ki nem terjed stb. A legtöbb állam törvényhozása a bányamívelésnek a földbirtoktól való függetlenítésébe helyezi a bányászati érdekek megóvásának sulypontját. Ennek szükségszerű folyamánya, hogy a bányatermékek fölkeresésének és kiaknázásának joga, vagy amint közönségesen mondani szokás: a földalatti tulajdon — már a törvény rendeletéből — különválasztassék a földfeletti tulajdontól. Ez pedig úgy történik, hogy a bányami elési jognak megszerzését — az e tekintetben meghatározott módozatok mellett — mindenkire nézve lehetővé teszi. Ebben áll a bányamivelés lényege.

Ha az állam törvényhozása arra a meggyőződésre jut, hogy csak úgy mozdíthatja elő a bányászat felvirágzását, hogyha a bányamivelést a földtulajdontól önállósítja: akkor szabadságában áll egyes ásványok kiaknázásának jogát a földtulajdonos rendelkezése alól elvonni.*)

Ez az elv látszik érvényre jutni az 1903. évi bányatörvényjavaslatban is, amely az ásványszenet is a szabad ásványok közé sorolja azzal a korlátozással azonban, hogy azért az érdekelt földtulajdonosnak bizonyos ellenszolgáltatásokat biztosít termelési járulék czimén (168—189. §.), sőt arra különleges kutatási rendet is állapít meg (27—34. §.).

A törvényjavaslatnak ez a tervezete azonban sem a bányaszabadság híveit, sem — amint Baross J. idézett előadásából kitűnik — a gazdákat és a már régebbi bányatulajdonosokat nem elégíti ki.

Hogy a bányatörvényjavaslat eddig törvényerőre nem emelkedett, ennek oka főképpen az ásványszén körül felmerült éles ellentétekben keresendő, mert a törvénytervezet többi módosítást igénylő szakaszainak megváltoztatása előreláthatólag semmi különös nehézséggel nem fog járni.

A szabad bányamivelés hívei közül dr. Fehér Manó oravicza-bányai ügyvéd adott ki folyó év elején *„Uj bányatörvényünkben*

*) Pallas Lexikon, 2 kötet, 611. lap.

köszeniünket szabaddá kell tennünk“ cím alatt érdekes tanulmányt. Ebben határozottan a termelési jutalék ellen foglal állást, s oda konkludál, hogy az új magyar bányatörvényben a kőszén a magyar birodalom egész területére megfelelő kedvezményes határidő engedélyezése s a szerzett jogok elismerése mellett teljesen szabad ásványnak nyilváníttassék.

Dr. Fehér e véleményét a következőkkel indokolja: Közgazdaságunk érdekei csakis az ásványszének szabaddá tételével elégíthetők ki. Szénbányászatunk fellendülése csak a kőszén szabaddá tétele esetén képzelhető. Ha gazdasági önállóságunkat akarjuk elérni, annak első feltételét erős gyáriparnak megteremtése képezi, mihez elsősorban virágzó szénbányászat szükséges. Ma a szénkérdés a nemzeti munka főbenjáró létkérdése. A széntermelés függő gazdasági és jogi problémájának megoldását nemcsak a hazai gazdasági élet általános modern kifejlődése, erősödése, hanem a szénbányászatnak a szomszéd nyugati államokban kialakuló helyzete fogja eldönteni. A szénhiány, vagyis jobban mondva a gazdasági fejlődéssel nem tartó széntermelés közgazdasági állapotainkat legérzékenyebben majd csak ezentul fogja érinteni. A hazai szénbányászat törvényes érdekeltalmára van szükség, ha erőteljes nemzeti nagy ipart akarunk. A szénkérdés gazdaságkulturai jelentőségét semmiféle más erőforrás használatával nem csökkenthetjük. A hazai szénbányászat fejlesztésében hatalmas erőt nyerünk, melylyel kielégíthetjük a munkástársadalom korszerű igényeit, jólétet teremtünk széles körben stb. A hazai szénbányászat térfoglalásának csak egy természetes feltétele van s ez a magyar iparállam képződése. Gazdaságpolitikai helyzetünk és geográfiai fekvésünk, valamint a hazai szénképződmények természete egyenesen a belfogyasztásra utalják szénbányászatunkat. Ma a szénimport lényegesen megnehezült s így remélhető az is, hogy a hazai ipar a szénkérdésben saját létérdekeit és versenyképességét veszélyeztetve lássa. A külföldi szén minden biztosítás dacára drágulni fog. Az ipari fejlődés és a széntermelés fokozódó nehézségei oda fognak vezetni, hogy Európa nyugati államaiból a szénnek kivitelét megnehezítik, sőt talán egészen megszüntetik. A hazai ipar és vasúti igazgatás ennek folytán fokozottabb mértékben fogja igénybevenni a hazai szenet s így már most szükséges

arról gondoskodni, hogy a hazai szénbányászat a reá támaszkodó igényeket kielégíthesse.

A dr. Fehér által felhozott okok és érvek között vannak figyelemre méltók is, de még ezek sem döntik meg — nézetem szerint — a dr. Baross János előadói jelentésében foglalt álláspont helyességét. A dr. Fehér érveinek egyrésze pedig hatáskeltés végett tetszetős jelszavakkal van felruházva.

Hiszen ez a legalkalmasabb mez arra, hogy a közvélemény figyelme a lényegtől eltereltesse s ezáltal az igazságtól eltérő helytelen nézet és meggyőződés alakuljon ki, amely aztán esetleg a legjobb és legüdvösebb ügynek is gátat vehet, sőt meg is akadályozhatja.

Dr. Baross előadását arra alapítja, hogy az új bányatörvénytervezetnek sem lehet más alapelve, mint amit a magyar jogfejlődés mindig tiszteletben tartott: *„akié a föld, azé a szén.”* Ezt a principiumot 1. közgazdasági szempontokkal, 2. a külföldi jogokból vett példákkal, 3. a magyar jogfejlődéssel, 4. a régibb magyar reformtörekvéseknél érvényre jutott érvekkel támogatja.

Statisztikai adatokkal czáfolja meg az ellentábornak azt az argumentumát, hogy a mostani jogrendszer mellett a magyar kőszénbányászat nem fejlődik eléggé. Barnaszén-termelésünk az utolsó három évtizedben 750⁰/₀-al emelkedett. A kőszéngyurma (briquette) termelésénél pedig 20 év alatt 800⁰/₀-nál nagyobb a növekedés.

A régi magyar jog területén, tehát ahol a földtulajdon u. n. korlátai fennállanak, aránytalanul nagyobb a széntermelés növekedése, mint ahol az osztrák bányatörvény van életben, t. i. Erdélyben, a határőrvidéken és Horvát-Szlavonországokban, vagyis ott, ahol bányaszabadság van. Tehát a magyar jog szelleme, illetve a földtulajdonosok nem akadályozzák a szénbányászatot ott, ahol van szén.

Hogy feketeszén-bányászatunk aránytalanul elmaradt a barnaszéné mellett, ennek oka az, hogy fekete kőszén vajmi kevés van a magyar föld méhében.

Barnaszén-bányászatunk sokkal nagyobb arányban fejlődött, mint iparunk, úgy hogy 1898. év óta a magyar barnaszénből évenként mindinkább többet viszünk ki külföldre, mint amennyit

behozunk. 1905. évben pl. a behozatalt a kivitel 2.301,320 q-val haladta tul. Ha józan, általános nemzeti iparpolitika szempontjából tekintjük a szénkérdést, arra a következtetésre jutunk, hogy egyáltalában nem érdeke a magyar nemzetnek és a magyar iparosoknak az, hogy előmozdítsuk szénkincsünknek kivitelét, ami majdnem kizárólag Ausztriába történik. Az 1905. évi kivitelnek 95%-a, vagyis 3.593,559 q Ausztriába ment.

A feketeszénnél mutatkozó hiány oka, hogy kevés helyen, szerinte Dunántul és a volt katonai határörvidéken fordul elő; továbbá a nagy vasuti waggonhiány és hogy a porosz feketeszenet termelő bányavidékek felé csak egy vasuti vonalunk van. Egy további okozója a feketeszenhiánynak szerinte az, hogy gyáraink kazánjai, de főleg városaink kályhái majdnem mind ugy vannak építve, hogy azokban csak feketeszénnel lehet fűteni.

Sohasem hallott konkrét esetet arra nézve, hogy a földtulajdonosok megakasztották volna valamely kőszénbánya megnyitását.

2. A külföldi példákat is felhossa álláspontjának támogatására. Így állítása szerint Angliában és Északamerikában nagy átlagban az összes bányatermékekre kiterjed a földbirtokos tulajdonjoga. A szász jogok vidékén és Belgiumban pedig ez legalább is a kőszénre nézve biztosított a földbirtokosok részére. Ha igaz volna az az állítás, hogy a földbirtokosok bányajoga akadály a kőszénbányászat fejlődésének, akkor nem hagyták volna meg a földbirtokosok kezében a szenet a világ legnagyobb széntermelő államai.

3. A magyar jogfejlődés világosan azt bizonyítja, hogy kezdetben még a fémek tekintetében is elismerték, illetve tiszteletben tartották törvényeink a földtulajdonos jogait és a kir. kincstárnak csak kisajátítási joga volt olyképpen, hogy a nemes érczet rejtő birtokért más ugyanolyan értékűt tartozott cserébe adni. Egész a XVI. századig még a fémek bányászata sem volt elvonva a földtulajdonosától, csak a király, illetve a fiscus haszonrészesedése vagyis adója (ucbura) volt törvényesen biztosítva. A földtulajdont teljesen negligáló bányaszabadságot II. Lajosnak 1523. évi 39. sz. törvénye hozta be. Hasonló szellemben intézkedik a magyar bányászatra oly nagyfontosságú *Miksa-féle 1573. évi rendtartás*.

Az 1780. évi június hó 20-án 4157. és 3926. sz. alatt kelt

udvari kamarai rendelet úgy döntött, hogy Magyarországon a kőszén a földbirtokos tulajdonát képezi. E rendelet, illetve ezen alapelv értelmében intézkedik és határoz ezután a kamara a XVIII. század végén és a XIX. század első felében mindig a földbirtokos javára és sohasem ellene.

A kőszén tehát a magyar jogfejlődés szerint elvitázhatlanul a földbirtok tartozéka.

Megváltoztatta ezt a helyzetet az elnyomatás korszakában Magyarországra oktrojált 1854. évi osztrák bányatörvény, de amint fentebb érintve volt, ennek intézkedéseit az 1861. évi országbirói értekezlet oly módon megváltoztatta, hogy a régi magyar jogot — Erdélyt, a volt határőrvidéket, Horvát-Szlavonországot kivéve — az ország többi részére visszaállította.

4. Régibb magyar reformtörekvésekből vett adatokkal is támogatja álláspontját dr. Baross. Így pl. az 1827. évi országos választmány javaslata a kőszénbányákat határozottan a földesuraknak engedte át.

Az 1844. évi szeptember hó 3-án szentesítés végett felterjesztett országgyűlési javaslat a kőszénvilágosan a földesuri birtok tartozékának jelenti ki. De ez a javaslat nem nyert szentesítést.

Az alkotmány helyreállítása után 1870-ben már kidolgoztatta a kormány egy általános új bányatörvény tervezetét, de nem lett belőle törvény, aminek, illetve a felidézett harcznak jóformán kizárólagos oka éppen a kőszénkérdés volt. Ugyanis a magyar gazdák a már működő kőszénvállalatokkal együtt a legelkeseredettebb ellenzékét tanusították a szénre való tulajdonjogokra nézve.

Az 1890. évben a pénzügyminiszterium által kidolgozott bányatörvényjavaslat ellen is állást foglaltak az érdekelt földbirtokosok. A gazdák és szénbányatársulatok egyesült akciója meg is akasztotta a sérelmes javaslat törvénynyé vállását és kényszerülve volt a pénzügyi kormány új javaslatot készíttetni, mely 1903. évben került nyilvánosságra s csak most került megvitatás alá.

A jelzett módon alaposan és kimerítően indokolja meg dr. Baross J. azt az álláspontját, hogy a kőszén a földtulajdon tartozéka gyanánt tekintessék. Amint látjuk, dr. Baross érveléseivel szemben

a dr. Fehér által a kőszén szabaddá tétele érdekében felhozott ellenérvelések egyáltalában nem állják meg helyüket.

Dr. Fehér agítálása annál is inkább indokolatlannak tűnik fel, mert az országos magyar bányászati és kohászati egyesület — amint a bányatörvényről szóló törvényjavaslat 1903. évi előadói tervezetének tárgyalását magában foglaló munkálat II. részéből kivehető — már nem foglal állást a termelési jutalék ellen, csakis annak nagyságát kifogásolja, s ezáltal elismeri a földbirtokosnak a kőszénhez való jogát.

Sőt amint a 412. §-hoz dr. Balkay és Gálócsy előadók részéről fűzött indokolásból kitűnik, még abba is belenyugszik, hogy a földbirtokosnak a termelési jutalékra való igényét a bányatörvénytervezet az országnak ama részére is kiterjeszti, ahol eddig az ásványszén teljesen szabad volt. Ez szerintük „retrograd“ haladásnak tekintendő s ellentmondásban áll a tervezet alapelveivel, melyek a bányaszabadságot az ásványszén tekintetében is — habár a fennálló viszonyok respektálása mellett — érvényre juttatni föltétlenül szükségesnek tüntetik fel. Az egyesület ezen alapelveket a legnagyobb fokban méltányolja és elismeri s éppen azért ismételtelen hangoztatta, hogy szükségesnek látja az ásványszéneket az ideiglenes törvénykezési szabályok területén is szabaddá tenni, mivel a közgazdaságnak az ásványszén termeléséhez fűződő igen jelentékeny érdekei csakis a bányaszabadság segítségével elégíthetők ki. Ismeretes azonban, hogy a bányatörvény reformja ezideig mindig ezen a kérdésen akadt meg s midőn hosszú, meddő küzdelmek után ezen reform égető szükségességétől indítatva s ennek érdekében eláll elvi követelésétől, ezt csakis azért teszi, mert a reform elmaradását, a bányászat általános s oly súlyos kárának tudja, hogy ezzel szemben a bányászat egyes ágának különben is csak az ország egyik részére szorítókozó bármily nagy kára sem jöhet tekintetbe.“

„Az azonban, hogy e károsnak ismert, a bányajog mindenütt helyesnek bizonyult alapelveibe ütköző korlátozás a bányászati szabadság gyakorlatában álló területekre is kiterjesztések, egyáltalában meg nem okolható visszaesésnek tekinthető.“

Végül ezt mondják nevezett előadók: „Ha a jelen javaslat mindezek ellenére tartózkodik erre vonatkozó módosítástól, ennek

tartózkodás nélkül bevallható egyedüli oka abban rejlik, hogy a földtulajdonosok igényeinek Erdélyre, a volt határőrvidékre és Horvát-Szlavonországra való kiterjesztése politikai okokban talált magyarázatra“.

Az egyesület e szavakban teljesen elfogadható módon indokolja azt az eljárását, amit különben dr. Fehér említett röpiratában szemére is vet, hogy miért tért el a nagybányai 1894. évi bányakongresszuson a köszén teljes felszabadítása mellett elfoglalt álláspontjától.

Ha tehát az elsősorban érdekelt bányászati körök hozzájárulása után még mindig akadnak olyanok, akik az ásványszénhez való jogát a földbirtokosnak vitatják s a földbirtokosnak — ebből kifolyó érdekelttségét negligálva — a köszén teljesen szabaddá tétele által érzékeny károsodását kívánják: ez eljárást méltán ok és cél nélkül való eljárásnak kell tartanunk. (Folytatása következik.)

Az állami erdőtisztek gyüléséről.

Az állami erdőtisztek gyüléséről mult számunkban az idő rövidege miatt csak hiányos képet nyujthattunk. A következőkben tehát visszatérünk a gyülésen elhangzott beszédekre, azok fontosabb részeit szó szerint közölve.

Rónay Antal min. tanácsos a következő szavakkal nyitotta meg a gyülést: Tisztelt nagygyűlés, kedves szaktársak! Szakunk számos képviselője e hó elején arra kért fel, hogy a létszámrendezés alkalmából szakunkat fenyegető újabb mellőztetés, megáláztatás és mostoha elbánás elhárítását célzó mozgalomnak álljak az élére (*zajos éljenzés*), vezessem azt és juttassam befejezéshez. Miután azonban szakunknak nem összessége által lettem felhíva, ennek következtében nem is tekinthetem magamat mandatáriusának, felkérem tehát a t. nagygyűlést, méltóztassék mindenekelőtt elnököt választani. (*Zajos felkiáltások: éljen Rónay!*) A nagygyűlés jegyzőjéül *Balogh Ernő* erdőmester urat, a jegyzőkönyv hitelesítésére kiküldendő bizottságba *Kócsy*, *Marosi* és *Sághy* főerdőtanácsos urakat ajánlom. (*Helyeslés.*)

Tisztelt nagygyűlés! A belém helyezett bizalomért őszinte köszönetet mondva és melegen üdvözölve a nagygyűlést, azt megalakultnak jelentem ki és azzal a hármassal kivánsággal nyitom meg, hogy adja az egek mindenható Ura, hogy ez alkalommal, mint mindig, az egyetértés, az összetartozandóság érzete, a magánérdekről való lemondás, általában mindnyájunk megelégedésének jegyében folyjék le ez a magasztos jellegű nagygyűlés.

Rónay ezek után az előkészítő bizottságban történekről számol be, felemlítve, hogy ez az ügy érdekében állónak tartotta oly határozatot hozni, hogy a nagygyűlés kizárólag a napirendre tűzött létszámrendezéssel foglalkozzék. Azután így folytatja:

A státuszrendezésre vonatkozólag az előkészítő értekezlet azon a véleményen volt, hogy nekünk mindenestre kérnünk kell, hogy a mi szakunk, miután főiskolai képzettséggel bír, épp olyan elbánásban részesüljön az állásarányosítást illetőleg, mint ahogy az a többi, ugyancsak főiskolai előképzettséget igénylő szolgálati ágazatokra nézve máris meg van állapítva. A másik megállapodás az volt, hogy a teljes állásarányosítás mellett a mellékjárandóságoknak részünkre való további biztosítását is kívánjuk, ha azonban a mellékjárandóságoknak megadása elháríthatlan akadályokba ütköznék, abban az esetben igen természetesen, ha fájdalmasan is, mégis belenyugszunk abba, hogy a mellékjárandóságok, szerzett jogaink épségben tartásával, tőlünk elvonassanak. *(Élénk helyeslés.)* Ez a megállapodás két indokra vezethető vissza. Az egyik az, hogy a teljes létszámrendezés által a felső fizetési osztályokban a létszám tetemesen emelkedni fog (elnök itt az Erdészeti Lapokban már közölt számadatokat ismerteti), a másik indok pedig az, hogy kiérdemült kartársaink, özvegyeink és árváink nagy rövidséget szenvednének akkor, ha a régi állásarány tartatnék fenn. *(Ugy van!)*

Ez a két ok annyira nyomósan esett a latba, hogy nem tudunk, nem is tudhattunk más megállapodásra jutni, mert hiszen szembeszökő az állásarányosítás előnye a mellékjárandóságokkal szemben, bármennyire is méltassuk azok jelentőségét. Ezek után kérem Marosi főerdőtanácsos urat, sziveskedjék az előterjesztendő határozati javaslatot bővebben indokolni.

Marosi Ferencz: Tagadhatlan, hogy az állami erdőtiszték

eddig mostoha gyermekként kezeltettek s hogy valahányszor az állami tisztviselők helyzetéről volt szó, mi mindig kivételt képeztünk és szerényen meghúzódva a többi tisztviselők mögött maradtunk. Így történt ez az 1893. évben is, mikor az általános fizetésrendezésből kimaradtunk. Az ok az volt, hogy mi mellékkillettményekkel lévén ellátva, helyzetünk kedvezőbb, mint más állami tisztviselők helyzete. Ezek a mellékkillettmények voltak mindig kerékkötői a mi haladásunknak és boldogulásunknak. *(Ugy van, ugy van!)* Ma minden panaszszó nélkül, megadással türtük sorsunkat és vártunk, mert tudtuk, hogy felkél egyszer a mi napunk is. Es daczára ennek a sok mellőzésnek és csalódásnak le kell szegeznünk azt a tényt: az állami erdőtiszték teljes kötelességérettől áthatva, hűen, becsületesen és szorgalmasan teljesítették kötelességüket. *(Igaz, ugy van!)*

Hosszu 14 esztendeig kellett várunk, míg végre a mult évvel a mi sorsunk is jobbra fordult. Darányi Ignác miniszter urnak tartozunk ezért hálával. *(Zajos éljenzés.)* Az ő bölcsessége és mindenre kiterjedő figyelme felismerte szakunk jelentőségét, megismerte a mi munkásságunkat s egyuttal bajainkat és sérelmeinket is és segített rajtunk. Az ő nevéhez fűződik sorsunk javulása és ismerve az ő atyai gondosságát és jóságát, meg vagyok győződve, hogy most is segíteni akar rajtunk.

De a multon okulva, bizonyos aggodalom szállott meg bennünket, hogy a tervezett létszámrendezésnél nem fogunk-e újabb kivételt képezni? Ezért kellett a mai gyűlést összehoznunk; ezzel tartoztunk szakunknak, magunknak és családunknak. *(Élénk helyeslés.)*

Kötelességünk volt helyzetünket a maga valóságában feltárva, kimutatni, hogy nincs ok arra, hogy ismét mellőztessünk és hogy igényt tartunk ugyanoly létszámrendezésre, amilyenben a hasonló képzettségű más tisztviselők részesülni fognak.

Ezzel nem akarunk tüntetni. Távol áll tőlünk annak gondolata is. De annak látszata is ki van zárva, mintha más tisztviselőtársainkra irigykednénk. Nagyon ismerjük a tisztviselők mai nyomoruságos helyzetét, örvendünk mindegyiknek a boldogulásán. Mi csak azért jöttünk össze, hogy alkalmunk legyen óhajainkat nyilvánosságra hozni és hogy kérésünket illetékes helyen előterjeszthessük.

A kérdés úgy van feltéve, hogy teljes létszámrendezésben csak mellékielteményeink elvonása mellett részesülhetünk. Ha másként nem lehet, ebbe minden további nélkül belenyugszunk. (*Zajos helyeslés.*) Mert midőn arról van szó, hogy szakunknak elismerést szerezzünk és tekintélyét emeljük, mikor arról van szó, hogy öreg napjainkra magunknak, családuknak, az özvegyeknek és árváknak nagyobb nyugdíjat biztosítsunk (*Úgy van!*), akkor egy pillanatig sem habozom mellékielteményeimet feláldozni. (*Éljenzés.*) Mert az én sérelmem s netáni károsodásom folytán száz özvegy és tisztviselő helyzete javul. Ily esetben az önző egyéni érdeknek teljesen el kell némulnia. (*Élénk helyeslés.*)

Másrészt tudjuk azt, kedves szaktársak, hogy irántunk a nagyközönségben bizonyos elfogultság észlelhető. (*Igaz, úgy van!*) Nem ismerik szakunkat, nem ismerik működésünket, úgy hogy egyéni tulajdonságainkkal kell közreműködnünk, hogy szakunknak a társadalomban megfelelő helyet biztosítsunk. (*Helyeslés.*) Ha kimaradunk a létszámrendezésből, mi lesz ennek természetes következménye? Többi tisztviselőtársaink és a közönség, mely nem ismeri a mi különleges helyzetünket, ebben a mellőzésben szakunk lekicsinylését fogja látni és arra a következtetésre jut, hogy ime ti arra sem vagytok érdemesek, hogy a társadalomban azt a helyet elfoglaljátok, amely a ti képzettségtek és műveltségtek alapján titeket megilletne. (*Ugy van!*)

Nem akarok hosszasan beszélni. A kérvény minden mondatát, mondhatnám minden egyes szavát a bizottság mérlegelte és úgy szerkesztette meg, hogy ahhoz a kérvényhez hozzáadni vagy elvenni való nincsen. Reményünk arra, hogy mozgalmunk sikerrel jár és kérésünk teljesített fog, csak úgy lehet, ha az előterjesztendő határozati javaslatot minden megjegyzés, észrevétel nélkül egyhangulag elfogadjuk, szakunk és mindnyájunk érdekében kérlek tehát benneteket, fogadjátok azt el egyhangulag. (*Eljenzés.*)

A határozati javaslat felolvasása után felszólalt:

Puskás Ferencz, aki a kisbizottság által szerkesztett határozati javaslatához való hozzájárulását jelenti ki és csatlakozik Marosi fejtegetéseéhez. Majd így folytatja: Megfontolandónak tartom azt a körülményt, hogy ha mi ezen alkalommal elmulasztjuk annak

szorgalmazását, hogy a többi hasonképzettségű állami tisztviselők közé beleillesztessünk, akkor beláthatatlan időre maradunk abban a helyzetben, ahol szakunk nem nagy becsülésnek örvend és megmaradnak özvegyeink, árváink és kiérdemülő társaink nyugdíj tekintetében abban a nyomoruságos helyzetben, amelyben jelenleg is vannak. (*Ugy van!*)

Ezenkívül figyelembe kell venni azt is, hogy ha beleillesztetünk az általános tisztviselői karba, akkor ha arról van szó, hogy az állami tisztviselők érdeke előmozdittassék, ezer és ezer érdek viszi előbbre a mi érdekünket is, míg így különállva kis területen maradunk, amelyen, amint látjuk, érdekeink előbbrevitele nagy akadályokba ütközik.

Gyöngyössi Béla: A javaslatához hozzátenni való tulajdonképpen nincs. Mégis engedjétek meg, hogy az erdőfelügyelőség nevében néhány szót szóljak. Amidőn 1893-ban kimaradtunk a fizetésrendezésből, ezt sajnosan éreztük nemcsak anyagilag, hanem még inkább a társadalmi életben, mert bizony mindig azt tették fel rólunk, hogy nincs oly képzettségünk, nincs oly műveltségünk, mint a többi tisztviselőnek, akik abban a fizetésrendezésben részesültek. Ha most velünk megint így bánnak, akkor az 1893. évi felfogás kétszeresen igazolva lesz a nagyvilág előtt, amely minket nem ismer. Pedig, ha számba vesszük azt, hogy mi hosszas tanulmányainkat éppoly felső iskolában végezzük el, mint akármelyik másik tisztársunk, ha számba vesszük, hogy mi a társadalomban, még pedig legnagyobb részt az ország végvidékein, a nemzetiségek között nemcsak magyar nemzeti szempontból működünk, hanem igenis társadalmi műveltségi szempontból is, akkor ezt nekünk túrni nem lehet. (*Ugy van!*)

Nekünk áldoznunk kell, ha szükséges anyagilag is, hogy szakunkat felemeljük arra a színvonalra, amely őt megilleti. Melegen ajánlom a határozati javaslatot elfogadásra. (*Zajos éljenzés.*)

A már mult számunkban közölt határozati javaslat elfogadása és az ugyanott már szintén közzétett kérvény felolvasása után, az ezt átnyújtó küldöttség választatott meg.

Rónay Antal: Azt hiszem mindnyájunk érzelmeit tolmácsolom, amikor javaslom, hogy a nagygyűlés az Országos Erdő-

szeti Egyesület elnökének, Bánffy Dezső báró ő nagyméltóságának köszönetet szavazzon azért, hogy az egyesület helyiségeit nekünk jelen alkalomra átengedni méltóztatott. *(Élénk éljenzés.)* Továbbá mindnyájunk köszönetét fejezem ki Kökényessy országgyűlési képviselő urnak, ki szives megjelenésével nagygyűlésünk fényét emelni szives volt. *(Éljenzés.)*

Végül pedig meleg elismerésünket és benső köszönetünket kell tolmácsolnom az Országos Erdészeti Egyesület titkárának *(Éljenzés.)*, aki minden irányban támogató. Ő volt az, aki valóban értékes adatokat szerzett össze, aki a sajtóban ügyünket a felszínen tartotta. Ez mindenestre oly érdem, hogy hálátlanok lennénk, ha neki szivből eredő köszönetünket ki nem fejeznők és azt jegyzőkönyvileg meg nem örökítenők. *(Élénk éljenzés.)*

Hubay Zsigmond: Igen tisztelt nagygyűlés! Ezek után a köszönetnyilvánítások után hálátlanok lennénk, ha az előkészítő bizottságról meg nem emlékeznénk, mely fáradságos, odaadó munkásságot fejtett ki akkor, amikor a határozati javaslatot és a kérvényeket elkészítette és pedig úgy készítette el, hogy azokat a mai nagygyűlés egyhangulag elfogadhatta, hogy így a mi határozatunk annál impozánsabban jelentkezék felsőbb helyen. Én tehát indítványozom, hogy az előkészítő bizottságnak és annak élén Rónay ő méltóságának őszinte hálánkat és köszönetünket fejezzük ki. *(Zajos, hosszantartó éljenzés.)*

Márton Sándor: Méltóságos elnök ur, mélyen tisztelt értekezlet! Ez a mai nap oly nagyjelentőségű a magyar erdészet történetében, hogy felette könnyen átsiklani nézetem szerint nem lehet és nem is szabad. Nem szabad azért, mert oly nagyfontosságú ügyet tárgyaltunk, amely nem évekre, hanem évtizedek sorsára hat ki. Másfelől egy másik tényt kívánok kiemelni, azt, hogy ennyi állami erdőtisztet egy csoportban még sohasem láttam. Ez bizonyítja, hogy megvan köztünk még a hagyományos egyetértés.

Ez a mai nap egy jelszóhoz van kötve, amely nem más, mint: éljen Rónay Antal! *(Hosszas éljenzés.)*

Összejöttünk, mert éreztük szivünkben azt a szeretetet, amelylyel szakunk iránt viseltetünk és mert tudtuk, hogyha a mai

napot elmulasztjuk, mily nagy teher nehezedett volna reánk: az utódok átka.

Mi mulasztást nem követtünk el. Ami tőlünk telhetett, azt megtettük. De hogy megtehettük, egy férfiunak köszönhetjük, aki egyéniségének súlyát latba vetette, aki munkásságát, vaserejét ügyünknek szentelte és fáradságot nem kimélve minket ide összehívott. Éljen Rónay Antal! (*Zajos éljenzés.*)

Rónay Antal: Ugy a magam, mint az előkészítő-bizottság nevében nagyon köszönöm ezt a megtiszteltetést. Mindig arra törekedtem, hogy az összetartozandóság érzetét karunkban emeljem. (*Lelkes éljenzés.*) Az összetartozandóság érzete, ez a nagy horderejű, igen nagy fontosságú tényező kell, hogy kifejlődjék közöttünk. Ez buzdít bennünket, hogy egyesült erővel működünk a közérdeken, hogy meggátoljuk az erők szétforgácsolását, mert ez utóbbi sikerhez még sohasem vezetett. Én tehát, amikor bucsuzom, azzal leszek leginkább megjutalmazva, ha kartársaim között az összetartást kifejlődve látom.

Ezek után még azt a kérdést teszem fel, vajjon nem kívánja-e a t. nagygyűlés a mai ülésre vonatkozó összes iratokat az Országos Erdészeti Egyesület irattárában elhelyezni? (*Helyeslés.*) Felkérjük ennélfogva az egyesületet, hogy azokat tőlünk elfogadni és megőrizni sziveskedjék.

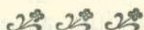
Gyöngyössy Béla: Tisztelt szaktársak! Azt hiszem, hogy mindnyájunk meglegedésére folyt le a mai gyűlés. Hogy mi lesz mozgalmunk eredménye, természetesen még nem tudjuk s bár meg vagyok győződve, hogy a földmivelésügyi miniszter ur önagyméltóságának támogatására számíthatunk, mégis jónak látnám, ha permanens bizottságot küldenénk ki, amely a fejleményeket figyelemmel kíséri és ha valamit szükségesnek lát, azt mindjárt meg is teszi, szóval belátása szerint intézkednék. (*Helyeslés.*) Legczélszerűbbnek tartanám, ha Rónay öméltóságának elnöklete alatt a mostani bizottság fogadná el e tisztséget.

Rónay Antal: Nem kíván senki felszólalni? Ugy ezt határozatilag kimondom.

Most pedig, tisztelt nagygyűlés, engedtessek meg nekem, hogy benső öröömöt fejezzem ki afelett, hogy ezen nagygyűlésünk olyan impozánsan, ünnepélyesen, teljes egyetértéssel, kartársi szere-

tettel, a magán- és partikuláris érdekek teljes mellőzésével folyt le. De egyszersmind engedtessek meg nekem az is, hogy kartársi szeretettel fejezzem ki, tolmácsoljam köszönetemet ezen valóban szép lefolyásu nagygyűlésért, mert abban a meggyőződésben vagyok, hogy mi most egyakarattal olyan munkát végeztünk, amely a mi érdekeinket igen, de igen nagyban előre vitte.

És ezzel ezen nagygyűlésünket azzal a hármassal kívánsággal zárom be (*a gyűlés tagjai felemelkednek*), hogy az örök Mindenható áldja Magyarország apostoli királyát (*éljenzés*), hazafias és nemzeti kormányunkat (*éljenzés*) és áldja meg az Uristen a mi működésünket is és vezesse azt sikerre! Éljen a király! Éljen a haza! (*Zajos éljenzés és taps, felkiáltások: éljen az elnök!*)

Az iparilag ismert és használt fák és eserjék a görög és római írónál.

Irta: Téglás Gábor.

A klasszikus írók gyérszámu vonatkozásai nem nyújtanak ugyan összefüggő rendszeres képet az ókor erdeinek gondozása és hasznosítása felől, de kétségtelen tanúságát nyújtják annak a ma alig is elképzelhető ipari fejlettségnek, finomult izlésnek és a pazarlásig fokozott fényűzésnek, mely a feldolgozás mesterségeivel kifejlődött. A mai értelemben vett erdészetről főleg a görögöknél szó még alig lehet, azonban az egyes fanemek tulajdonságait és feldolgozási módjait csodálatos részletességgel megállapíthatjuk az ókori írók töredékeiből is. Hellas, mint tengerre utalt s már a Krisztus születése előtti nyolczadik században a mi Dunánk, az Ister deltavidékein, a *Tyras* (Dnjeszter), a *Don* (Borystenes) torkolatáig milosi letelepitéseiben erős kereskedelmi empóriumokkal rendelkező s kiválóképen üzleti élelmességéről ismeretes ország igen korán értékesíteni kezdé a Földközi tenger medencéjét övező partvidék erdeinek leghasználhatóbb faterményeit. Hogy ezeket kellően ismerték a görögök, arról Theophrastos görög filozófusnak botanikai feljegyzései tanuskodnak. Nevezett Krisztus

előtt 372-ben született *Lesbos* szigeten *Erezosban*, s Athénben Plato és Aristoteles tanítványaként működve, 287-ben halt el.

A rómaiak hódításai a görögöktől átvett technikai ismereteket Európa középvidékein, a Balkán hegységben, az Alpok, Kárpátok s Gallia, Rajnamellék, sőt Britannia erdeire is kiterjeszték s itt már biztos jeleit találjuk a nagyobb állami uradalmak (saltus) kezelésének is. Az erdők felügyelete, oltalmazása és kulturája kétségen kívül beletartozott a császári kormány kiterjedt adminisztrációjába. Ezen adatokat talán egy későbbi alkalomra gyűjthetem azonban össze s itt egyelőre azokat az erdei fanemeket kívánom felsorolni, melyekről Theophrastos után a rómaiaknál az idősebb Plinius (*Naturalis historiae libri XXXVII*), a Krisztus utáni első század harmadik negyedében (meghalt a Vezuv kitörésénél 79-ben) saját bevallása szerint legalább 2000 régibb író felhasználásával tudomást szerezhetett.

Blümner Hugó „*Technologie und Terminologie der Gewerbe und Künste der Griechen und Römer*“ című munkája, s kivált annak „*Die Verarbeitung des Holzes*“ és „*Die wichtigsten Nutzhölzer der Alten in technischen Einzelheiten*“ című fejezetei értelmezik a klasszikusoktól ránk maradt adathalmazt. Ezen fejezetek alapján mutatjuk be az iparilag értékesített erdei fákat és cserjéket. Ezek az értesülések a Haimoson (= Haemus) túl nem terjedvén, voltaképpen a Földközi tenger mellékének erdeiről tájékoztathatják az érdeklődőt. Az ókor erdőhasználatáról, s főleg a haszonfák kiterjedt ismeretéről és fejlett technikájáról, azonban így is meglepő részletek derülvén ki, azt hiszem szívesen veszik azok a szakemberek ezt a kivonatos közleményt, akiknek nem igen nyilhat alkalmuk *Blümner* munkáját forgatni. Ime tehát a keresettebb ókori fák és cserjék jegyzéke azok értékesítési, feldolgozási módjaival együtt.

Juhar. Ennek két faja élt Görögországban. *Acer coeticum* L. és *Acer obtusatum* Kit. Északi Itáliában az *Acer pseudoplatanus* L. és *Acer platanoides* L.¹⁾ A régiek is több juhart emlegettek. *Theophrastos* a fehérest *εφένδαμνος*, a sárgást *ξυργτα* nevezte, míg harmadikul *κλινότροχοι*-t is emlegettek. Plinius a fehér galliai jávort

¹⁾ Lenz, *Botanik der alten Griechen und Roemer*. Gotha, 1859., 648. lap.

acernek említi a Pón felül az Álpokból. Ezzel szemben keresett fa vala Istria és Raetia (a tiroli Alpok egy része déli Bajorországgal) habos, a páva foltjaira¹⁾ emlékeztető rajzolataiért kedvelt jávorfája. Az egyszerűbb szövetű jávort *crassivenium* névvel jelezték.²⁾ A szépen erezett bütykök, bogos alakzatok *bruscum* és *molluscum* jellemző elnevezéssel, főleg esztergályos munkákra szolgáltak. A juharfát általában *butoranyagul* használták, de a szebb fajtákat csakis *fournierként* (*lamnae*) dolgozták fel. Ágyak³⁾ (*κλίναί*, *lectus*), szék⁴⁾, asztalok⁵⁾, tálcák (*repositoria* Plinius XXXIII., 146.), íróasztalok, sőt szobrok⁶⁾ készültek ebből a fanemből. Az egyszerűbb fajtákat járomnak⁷⁾ dolgozták fel, mikéni nálunk, például a vajdahunyadvidéki Erdőhátságon s a Bihar lejtőin mai napság is gyakorolja a hegyi nép.

Ákác (*ἄκαα*, *spina*). A Felső-Egyiptomban jelenleg is tenyésző *mimosa nilotica* L. Lint, (*Acacia arabica* Decandolle), különösen gyanútjuk miatt állott nagy becsben. De építőfául is használták s nevezetesen 12 singnyi fedélgerendák készültek belőlük. Az u. n. fekete ákác-ból hajóbordákat, a Pontus melletti ákáczból pedig disztárgyakat faragtak. Így Caesar diadalmeneténél Pompeius legyőzete után ötféle diadaltrónust használt az illető országok jellemző terményeiből. *Quinque egit triumphos Galliei apparatus ex citro, Pontici ex*

1) Martialis XIV. 85. *pavonius*.

2) Plinius Natur. historiae libri XVI. 66, *acer eiusdem fere amplitudinis, operum elegantia ac subtilitate citro secundum, plura eius genera; alterum, quod praecipue candoris, vocatur Gallicum, in transpadana Italia trunscue Alpibus nascens, alterum genus crispo macularum discursu, qui eum excellentior fuit a similitudine caudae pavonis nomen accepit, in Histria, Raetiaque praecipuum, e viliori genere crassivenium vocatur.*

3) Plinius XVI. 68. *pulcherrimum vero est bruscum, multoque excellentius etiamnum molluscum, tuber utrumque arboris eius, bruscum intortius crispum, molluscum simplicius sparsum.*

4) Vergilius Aeneis VIII. 198:

(*Euandorus*) accepit Aenaen, solioque invitat *acerno*.

Non sum crispa quidem, nec silvae filia Maurae,

Sed norunx lanlas et mea ligna dapes.

5) Martialis XIV. 90. *mensa acerna*, Plinius XVI. 68. *et si magnitudinem mensarum caperet haut dubio praeferretur citro. Burscum*-ből vagy göbös törzsből feketéllő asztalokat is említ: *e brusteo fiunt et mensae nigrescentes.*

6) Virgilius Aeneas se It. 112. a trójai fa ló *trabibus* acernais készült.

7) Theophrastus V. 7, 6. Innen jöhet a *ξυρία* elnevezés is.

acantho, Alexandrini testudine, Africa ebore, Hispaniensis argento rasili constitit. (Velleius Paternus II. 56. 12.)

Vadkörtefa (ἀχρῶς, piraster, pyrus salicifolia L.), főleg szobrászati faragásokra szolgált s fája oly kemény vala, hogy a czipészek dikicsüket vaczkor falapokon élesítették. A pirus silvestris fáját Plinius szerint elébb megfestették.¹⁾

Bükk, a *Fagus silvaticus*, hegyi sziklás területeken termő kemény és erezett fajtáját faragványokra is keresték. A lapályban termő faj nem volt jó.²⁾ Theophrastos kitünő építőfának említi, mely a vízben idővel tartósabb lett. A rómaiak ezzel ellenkezőleg viziművekre alkalmatlannak nyilvánították. Korunk Theophrastosnak ad igazat s valószínűleg a rómaiak összetévesztették. Hajlékonysága³⁾ miatt *fournirt* vágta a vörös bükkből és zsendely⁴⁾, ágy, szék, asztal, szekér, szekrény, kehely,⁵⁾ főleg pedig az olajsajtók *cupá*-ja készült belőle.

Arbutus andrachna L. ἀνδροάχλη, az ericák családjából Hellasban otthonos. Fájából kitünő osztovaták készültek.

Buxus sempervirens L. (πυξος, buxus) buxum nevű fáját Görögországban s Itáliában egyaránt feldolgozták. Az Olympos buxusa nem volt használható, ellenben *Paphlagonia* és *Corsica* hires vala nem repedő, tartós⁶⁾ buxumáról, melyet fedélkapcsolásra, ajtózárokra is használtak. Járom, kalapácsnyél, sajt-forma író- és festőtábla, szekrénydoboz, fésű, gyermekjáték, furulya és szobrászmunka készült ebből. A furulyát éppen azért, kedvelt anyaga miatt, olykor *buxum*-nak is hívták.

1) Plinius Naturalis historiae libri XVI. 205. color mire adulteratur in glande ac piro silvestri tinctis atque in medicamine decoctis.

2) Vitruvius II. 99. Cerrus et fagus quod pariter habent mixtionem umoris et ignis et terreni, aëris plurimum, per huius raritates umores penitus recipiendo celeriter marcescunt.

3) Plinius XVI. 229.: eadem (fagus) sectilibus laminis in tenni flexilis, capsisque ac scrinus solá utilis.

4) Plinius XVI. 36.: scandula e robore aptissima, mos e glandiferis alus fagoque.

5) Ovidius Metamorphosis VIII. 1069:

..... fabricataque fago

Pocula, qua cava sunt, flaventibus illit a ceris.

6) Plinius Naturalis historiae libri XVI., 212. cariem vetustatemque non sentiunt: cupressus, cedrus, hebenus, lotos, buxus, taxus, imiperus, oleaster, olea, ex reliquis tardissime larix, robur, suber, castanea, iuglans. Rimam fissuramque non capit sponte cedrus, cupressus, olea buxus.

Czédrus (*Pinus cedrus* L. κέδρος) a Libanon és Taurus hegység, valamint északi Afrika szórványosan élő *cedrusát* összetévesztették a havasi borókéval (*Juniperus excelsa*) és valószínűleg a *Pinus Mughus* v. *pumilio*val, a mi havasainkon a tenyészet felső határát jelző henye- vagy törpefenyővel, melyeknek fája szintén erős és tartós. Előázsiában széltiben használták épületfául¹⁾ s innen kivitték távolabb országok nagyobb építkezéseihez is. A hajóácsok főleg nagy háromevezős gályákat készítettek cedrusból. Faragászatra is keresték s gyantája nagybecsű konzerváló anyag volt.

Cyprus (*Cupressus sempervirens* L. κυπάρισσος) a cedrussal egyenlően becsült fa vala, mert a politurának különösen szép fényt kölcsönzött. Építészek, hajóácsok, asztalosok (főleg ajtókra) keresték. Butor (szekrény), kocsikerekék koszoruja, küllői, koporsók készültek belőle. Faragványokra megbecsülhetetlenné tevé elpusztíthatatlan keménysége. Ptolemaeus Philopater egyik diszhajóján a fedélzet pompás oszlopai κέδρος vagy *Cypressusból*, a fedelet tartó oszlopfejek szintén abból készültek.

Diosporus Ebenum L. (εβενος hebenus) Indiából, Észak-Afrika négerjeitől cserekereskedelem útján került forgalomba. Theophrastos különösen fekete bélfájáért (Geszt = Kernholz) magasztalja. Nagy drágasága miatt csakis furniernak és faragványokra alkalmazták.

Tiszafa. (*Taxus baccata* L. taxus). Északi Itáliában és Görögországban jelenleg kivesző ritkaság. Hellasban két faját emlegették. Az egyik Arkadiának fekete és vörös fajtája. A másik az Ida hegynek sárgás, a cedrushoz hasonló s éppen azért sokszor a helyett árusított fája. Fournier (παρακολλήματα) szekrénykék, lábszámolyok, majd nyilak izei, hajító dárdanyekek és faragványok anyagául szolgált. (Plinius XVI., 112.)

Celtis australis L. a földközi tenger partvidékein a görögök-nél λωτός, a rómaiaknál lotus celthis, tartós, fekete s nem rothadó fájából ajtózárok, faragványok, gyökereiből késfogantyuk s Fournier készült.

¹⁾ Vergilius *Georgica* II. 440.:
Ipsae Caucasio steriles in vertice silvae.
Dant alios aliae fetus, dant utile lignum
Navigiis pinos, domibus Cedrumque Cupressosque.

Tölgy. Lenz szerint teljes lehetetlenség kideríteni: vajjon Quercus sessiliflorát vagy pedunculatát értettek-e alatta a classicusok? Általában δρῦς, quercus a neve, de Hellas különböző vidékein több fajtája diszlett. Így az Idahegyen ἡμερίς, ἀγιλωψ, πλατύφυλλος, φηγός ἀλίφυλλος. Ezekből csakis a két utolsó azonosítható némi valószínűséggel a Quercus esculus L. és a paratölgygyel Q. suber L. Macedoniából Theophrastos már csak négy fajt sorol fel: ἐτνιδῶνς, πλατνφυλλος, φηγόι οεπρις. Idejárul még a πρίνος vagyis a Q. coccifera. Pliniusnál, robur, quercus, aesculus, cerrus, ilex, suber jó említésbe. Robur bizonyosan a Q. sessiliflora és Quercus a Qu. pedunculata, cerus a csertölgy (Q. cerris L.). A Qu. sessiliflora Smith és Qu. pedunculata Ehrh, vagyis Linne Qu. roburja, a δρνς, kemény földben, vízben egyaránt tartós, de nehezen megmunkálható fájáról híres vala. Az asztalosok tudták, hogy fenyőfával nem ragasztható össze. Plinius XVI. 226. quaedam et inter se et cum aliis insocialibilis glutino, sicut robur, nec fere cohaerent nisi similia natura, ut si quis lapidem lignumque coningit.

Épületeszlopokra alkalmasabb mint gerendázatra. Tartóssága a vágatás idejétől vagyis attól függött: vajjon tél idején vágták-e vagy máskor? A hajósok inkább folyami hajókra kedvelték, mert a tenger vizének nem volt képes oly sokáig ellenállani. A háztartásban kerítésre (sásfák), zsindelyre, ekére, fejszenyelekre kedvelték. Asztalosok ajtószárnyakat, butorokat készítettek belőle. Kocsi, edény, lándzsanyél és szobrászmű mind készült a tölgyből.

A Q. coccifera L., πρίνος kemény, tömött fáját inkább asztalosok kedvelték,ournirul alkalmazták s gazdasági eszközök nyelét, fogantyuját készítették belőle, szintugy, mint a gyertyán és kőris fájából. Plinius XVI. 230. manubria quorum optima sunt stignea, deinde carpineae, posthaec fraxinea.

Q. esculus, φηγός, aesculus csakis száraz helyén használhatták, kerékagyat, edényeket, szobrokat is készítettek belőle. Nedves helyen hamar korhad, szárítva tartós. Plinius XVI. 219. Aesculus quoque limoris impatiens.

A csertölgy (Q. Cerris, cerrus) görög neve ismeretlen; csakis szerszámfául, kapa-, ásónyelekül használódik. (Plinius XVI. 230.) Építkezésre kevésbé, mert gyorsan rothad.

A *paratölgy* *Q. suber* L., *suber*, ἀλίφλοιος, φελλός, φελλόδρυς fajtaival. Utóbbi Sprengel szerint *Q. pseudo suber* Deif felelne meg. Mindeniket paárjáért keresték. Az *αλίγλοιος* fája korhadván, építésre alkalmatlan volt, A más két faj tartós fája is inkább mint eszköz és szerszámfa jött alkalmazásba. Faragványokra, főleg későbbi időkben, nem használták.

Magát a parafát sokféleképpen értékesítették. A halász hálója széleire usztatót (*tragulae*) faragott belőle. A hajós horgonyának jelzőjét nyerte abból. Czipőtalpul (főleg nők) alkalmazták s faoltásnál az oltógaly sebének védelmére szolgált.

Borostyán (*Hedera helix*, L. κισσος *hedera*) fája korlátolt vastagságot érven el, nem nyerhetett szélesebb hiru alkalmazást sem. Homer ivópoharai (κισσο βιον) tanusítják, hogy ily célra kedvelték. Euripides tejmerítőül említi. A történelmi időkben csakis a bor víz-tartalmának elhárítására szánt csészéket faragták belőle.

Egerfa (*Alnus* L. κλήθρα) vízépítkezéseknél czölöpökül használták Ravennában, mert nagy terhet is elbir. Hajóépítésnél, hidaknál, vízvezető csöveknél alkalmazták.¹⁾ *Fournerját* nem becsülték. Vitruvius 11., 9., 10. *alnus autem, quae proxua fluminum ripis proceatur et minime materies utilis videtur, habet in se egregias rationes, est enim aëre et igni plurimo temperata, non multum terreno, umore paulo.* Plinius XVI. 218, *larix in umore praecipua et alnus nigra.*

Kőrösfá (*Fratinus* L. μελια) legalább Sprengel és Fraas Oszkár szerint Theophrastosnál. *Ornus europeus* Per. Jól kiszáritva építőfa. Hajóépítésnél, a hajó gerinczét s a hadihajók orrát (επιωτίδες), butorokat, kerékküllőket, kalapács, furónyeleket s minden elképzelhető házi eszközt készítettek belőle. Plinius XVI. 62. *materies (fraxinus) est ad plurima utilis.* A költők leggyakrabban *discus* gyanánt emlegetik. A galliai híres szekérrészekre legjobb. Plinius XVI. 228. *Gallica (fraxinus) vero etiano ad currus flexibile vite.* Itt *vitis* ágat jelent.

Fügefa (*Ficus carica* L. φικη *ficus*), fája ugyan nem nyerhetett szélesebbkörü alkalmazást, de falusi berendezéseknél például

¹⁾ Plinius XVI. 224. *pinus piaea, alni ad aquarum ductus in tubos cavanter obrutae terra plurimis durant amni eadem, si non integantur, cito senescunt.*

padok készültek belőle s képkeretekre is alkalmazták. A vadon tenyésző *Ficus carica*, *silvestris*, *caprificus* ερινεος hajóbordácul és kerékküllőül is szolgált.

Som (*Cornus mascula* L. *κρανεια*, *Cornus*). Kemény fáját szerzőszámnyelekre, szekéragyra, ék, faszeg, nyilágy, harctzi- és vadászgerely, fütőkősfélékre használták. Hajító dárdák nyeleire is kedvelték. Vergilius *Georgica* II. 148. *Aeneis* V. 557., IX. 648, Ovidius *Metamorphosis* VII. 677., VIII. 408., XII. 451.

Bodzafa (*Sambucus nigra* L. *ακτή sambucus*), hajlékony ágait fonásra, fáját szárítva botokra használták, mert sokkal vastagabb vala a mieinknél. Vadásznýársak, furulyák is készültek belőle. *Isid. Orig.* III. 20, 7: *Sambuca in musicis species est symphoniarium est enim genus ligni fragilis, inde et tibiae componuntur.* Botokat is faragtak belőle. *Plinius XVI.* 231. Gyökereiből furniert vágtak. A *Theophrastos*-nál *σημύδα*-nak említett s botokra használt kemény fajtát *Sprengel* *Sambucus ebulus*, gyalog bodzának minősíté.

Gesztenyefa (*Fagus castanus* L. *καστανεα*, *Castanea*), kemény fája sokféle gazdasági alkalmazásnak örvendett.

Luczfenyő (*Pinus picea* *πέυκη*) szép tartós fája sokféle célra szolgált. Leginkább házépítkezésnél (gerenda), hajóknál, dereglyék, háromevezősök, zszindely, deszkaárukra (írótaáblák), hordók, vízvezető csövek. *Plinius XVI.* 42. *piceae (materies) ad fissilis scandulas; cupasque et pauca alia secamenta.*

Rozmaring fenyő (*Pinus larix* L.) ma is honos még Görögország hegyvidékein. Vízépitkezéseknél hidakra, hajóépítésre. *Plinius XVI.* 43: (*laricis*) *materies prastantior longe incorrupto et vis umore contumax.* A tengeri hajókra még kedveltebb. *Plinius XVI.* 219, *Laricem in maritimis navibus obnoxiam teredini tradunt.* *Plinius Tiberius* a *raetiai* hadjáratban különösen hidanyagként dicséri. *Plinius XVI.* 190. *Vitruvius Caesar* háboruira utalólag utasítást ad a *rozmaring fenyő* eléghetlenségére. Ez azonban csakis a póvidék és adriatengerparti nép és szénégetők meséje lehet *Esztergályosok*, *favágómesterek* erősen keresték.

Gyertyánfa (*Carpinus betulus* L. *οιταυς*, *οιτρύη*, *carpinus*) szép, kemény fáját az ácsok és asztalosok egyaránt kedvelték.

A *classicus* íróknál említésbe jönnek még a *mogyorófa* *Coryllus*

avellana L. *καρνά ήρακλειντική*, Amygdalus Persica L. *περσικόν*, persica nyilvánzókre, Ligustrum vulgare L. ligustrum fagyal tesseraákva, Erica arborea L. *ερείκη*, erica edények, lábasok alá. Ferula communis L. *νάρθηξ*, ferula botokra. Tamaris L. *μυρίκη* myrica vagy tamarix kelyhekre, Rhamnus alaternus, *φιλόκη* alaternus esztergályosmunkákra használatosak valának. Theophrastos hasznos fáknak emlegeti: az *αρία-t*, Sorbus aria Cruntr az Idán tenyésző *κύλοιτα* (Sprengel szerint Salix Caprea L. volna, Fraasnál Berberis cretirica L.), majd a *κραταιγος* vagy *κραταιγών* Sprengel és Fraasnál, Pyrus Asarolus Scop ez a *κύτικος* a Medicago arborea L. stb.

Mezei szilfa (Ulmus campestris L. *πελέα*, ulmus) sárgás, kemény, nehezen rothadó fáját száraz építkezéseknél sokra becsülték. Szerszámnyelekre, kerékagyagra is keresték.

Dió (Iuglans regia L. *καρύα*, *εὐβοική* iuglans), kemény fáját építkezéseknél gerendákra alkalmazták, abban a hitben lévén, hogy esetleges beszakadását előzetes recscsenése jelzi. Plinius XVI. 223. facile pandatus, iuglans, fiunt enim et ex ea trabes frangi se praenuntiat coepitu, quod in Autandro accidit, cum e balneis terreti sono profugerunt. Uri asztalosok Plinius szerint a körte- és terpentinfával egyenlően fényezve alkalmazták.

A fűzfajoknak inkább vesszői jöttek akkor is használatba; de a Philemon és Baucisra vonatkozó regéből láthatólag egyszerű falusi házakat is készítettek fájából.

A szőlővenyigét nemcsak faragványokra, de lépcsőkre, oszlopokra is alkalmazta az ókor. Plinius ugyan *Vitis silvestrist* említi ilyenül.¹⁾ A római korban kevésbé használhatták, mert csupán a katonai fenytéknél szerepelt venyige jó említésbe, mint a centuriok jelvénye (vitis). Tacitus Annales I. 23., éppen Pannonia első három legiójának Augustus halálakor Krisztus után 14-ben kitért lázadásakor Lucilius centuriot „Cedo alterum“-nak gunyolták, mert ha a katonák hátán eltört a venyigéje (vitis), „adsza mást“ szokta, verés közben, kiáltozni.

Vitex agnus, cartus L. *ἄγνος*, vitex ágai kosárfonásra, fája faragványokra, hajó és házépítkezésnél érvényesült.

¹⁾ Plinius XVI. 9.: Melaponti templum Junonis vitigineis columnis stetit. Etiam nunc scalis tectum Ephesiae Dianae scanditur una e vile Cypria, ut ferunt, quoniam ibi ad praetipuum amplitudinem exteunt . . . verum ista ex *silvestribus facta* crediderim.

Myrtus (*Myrtus communis* L. μυρρίνη), inkább cserje, mint fa, de lándzsanyelek s faragványok is készültek belőle.

Olajfa (*Olea europaea* L.) vad fajtáját κότινος, oleander, szelid fajtáját ἐλάα (ελεία) olea nevezték s olaja mellett kemény, nem rothadó, rovaroktól nem rongált fáját házgerendákra (taleae) oszlopokra, szerszámnyelekre evezőlapátokra és faragványokra keresték.

Pálmák (datolyapálma, *Phoenix dactylifera* L., φοίνιξ, palma) Görögországban s Itáliában ritkában tenyészett mint Afrikában, hol házépítésre használták s gerendáiról az volt a hiedelem, hogy a súly ellenében görbül. Esztergályosok Itáliában is keresték s furnirjai is nagy becsben állottak. *Törpe pálma* (*Chamaerops humilis* L. φοίνιξ χαμαιρριφης palma campestris), inkább leveleit használták fonatokra. A Theoprastosnál megőrkített s Pliniustól cucinak nevezett faj a *Hyphere crinita* Gartn. Ennek fája nagy becsben állott s Persiában butorrá (különösen ágylábakra) dolgozták fel. Magjából a függönyök gyűrűit esztergályozták.

Afekete nyár (*Populus nigra* L. αἰγειρος) s az ezüstnyár (*P. alba* L. λεύκη) fáját esztergályozták, kifaragták. Fournier, kerékküllő s a mai *márkák*-nak megfelelő *tesserae*, sortes készültek belőle.

Theophrastos és utána Plinius Egyiptomból *Persica* néven egy fekete fát adó növényt emlegetnek, melyből apró faragványok, asztallapok készültek.

Platanus orientalis L., πλατανος platanus, kevésbé szerepelt s inkább a hajók kibélelésére alkalmazták.

Sorbus domestica L. οἶα, sorbus, tömött és szépen erezett fáját az esztergályosok keresték.

Pistacia terebinthus L. τέρμινθος, terebinthus, csak egy Syriában honos fajtáját keresték, melynek fája megfeketedvén, az ébenfához hasonlított. Plinius furnirnak említi, a görögök esztergályozták s ivókelyheket véstek belőle, melyeket olajjal úgy megbarnítottak, hogy a terra nigra edényekhez hasonlítottak.

Thuja articulata Vahl, ma *Callitris* Vent θύια citrus Észak-Afrikában az Atlason, Mauretaniában, Cyrenaica és Jupiter Ammon oasisán tenyésző cserje. A görögök kevésbé ismerték. Theophrastos értesülése szerint Kyreneben házfedelekre szolgált. Igazi becsét a

római fényűzés terjesztői ismerték fel, amikor egy-egy citrusból faragott műasztallapért (Orbes), ha egy darabból telt ki s erezete megfelelő vala, szinte hihetetlen magas árakat fizettek. Ciceronak is volt egy ilyen asztala (maxima et pulcherrima mensa citrea Cicero Verr. IV. 17., 37.). Volt eset, hogy 500.000, 1.400.000 sestercium (100.000 korona, 220.000 korona) is fizettek egy ilyen sikerült asztallapért. Tiberius császár Nonius nevű szabadosának két darabból összeenyvezett asztala már híres vala (uva commissa ex orbibus dimidiatis duobus). Még Tiberius császár is csak furniros asztallal rendelkezett (operimento laminae vestita). Ptolemaeus királynak csodásan erezett ilyen asztalát említi Plinius. Legkeresettebbek valának a méhalaku bogokkal, göcsökkel tarkáló változatok, melyeket éppen azért apiataenak neveztek. Plinius natur. historia XIII. 97. magna vero post has gratia extra praedietas crispis densa veluti grani congerie quas ob id a similitudine *apiatas* vocant. Szinre a mustszinűt keresték leginkább Plinius szerint. Summa vero omnium in colore, hic maxime *muls* placet *vinis suis* refulgens (némely kiadásban tévesen *venis*). Valóságos művészet vala ennek a fának kezelése és technológiája. Így Afrikában a frissen ledöntött törzseket viaszszal bekenve földbe ásták. A műasztalosok is sokféle mesterfogással fokozták szépségét. Minthogy azonban megfelelő vastag törzset ritkán találtak, azért inkább furnierral dolgozták fel s még így is rendkívül drágán keltek el a vele borított asztalok, tálcák, sophák. A Ptolemaeusok alexandriai udvarában ajtókra is pazarolták ezt a drága fát. A rómaiak plafondkoczkák, irótlablák és *faragványokra* is használták.

Hárs (Tilia argentea Dec. *φιλύρα*, tilia), puha, de tartós fajt sokféle célra használták s különösen a műasztalosok, esztergályosok keresték és irótlablák, szekrénykék, asztalábak, szobrocskák készültek belőle. Tertullianus de idol 8., qui de tilia Martini exculpit, quanto citius armarium compingit?

Babérfa (Laurus nobilis L. *δάφνη*, laurus), inkább eszközszerszámfa gyanánt szolgált. Furulyákat is faragtak belőle.

Szedérfa (Morus nigra L. *συκάμινος*, morus), kemény, tartós fája esztergályos, műasztalos munkák mellett különösen hajóépítésre szolgált. Tartósságánál fogva koporsókra keresték s Theophrastus szerint Egyiptomban a *mumia*-szekrényeket belőle

készítették. A kiválasztott törzseket előbb tavakba sülyesztették el s amikor újból felszínre kerültek, akkor dolgozták fel.

Hyperanthea moringa Vahl most Mouinga pterygosperma Gaertn, βάλανος, balanus). Egyiptomban kemény fáját a hajóácsok keresték, de másként is feldolgozták.

Az erdők és erdei termékek kihasználásának módjairól igen hézagos vonatkozások állnak rendelkezésünkre. A fát már lábán szárítani kezdték olyatén bemetszésekkel, aminőkhöz hegyi pásztoraink ma is jól értenek. Vitruvius is erre utasítja olvasóit II. 4. 4., Caedi autem ita oportet uti incidatur arboris cassitudo ad mediam modullam et relinquatur, uti per eam exciscescat sillando sucus. Plinius XVI. 192. circumcisis quoque ad medullam aliqui non inutiliter relineunt (arbores) ut omnis umor stantibus defluat. Cato egyenesen int az ilyen lábon szárított fa használatától. (R. r. 37. 4., s Plinius XVI. 194. jegyzete.) A rendes gyakorlat tehát a ledöntött törzsek szárítására irányult. Olykor tehéntrágyába ásták a szárítandó tönköt. (Plinius XVI. 222. Theophrastos V. 5. 6.) Gyakoribb és czélszerűbb eljárás szerint füstre akasztva szárították ki. (Virgilius Georgicája I. 175., et suspensa focis explorat robera fumus.)

Döntés után rögtön osztályozták a tüzelési anyagot s a hasznófát. A hajóárboctfát egyszerűen lehámozták (φλοιξειν, λοπαν, decorticare). A gerenda- és deszkaanyag feldolgozása ék, szekercze, balta és fűrész segítségével történt. A hasítás (σχίζειν, findere, scindere) ékkel (σφήν cuneus) törtévé, így mind vékonyabb hasábokat nyerve, a legrégebb időkben még a deszkákat is hasítással állították elé, miként azt a hegyi lakosság nálunk gyakorolja Vergilius Georgica I., 143. szerint:

Tum ferri rigor atque argutae lamnica serrae
Nam primi cuneis scindebant, fissile lignum.

Igy dolgoznak az Aeneis herosai is VI., 181:

Fraxinaeque trabes euneis et fissile robur
Scinditur, és a VII. 509:

Quadrifidam quercum cuneis ut forte cactis
Scindebat.

Később csakis a zszindely és donga előállításá történt baltával. Plinius XVI. 42. materies . . . piceae ad fissilis scandulas cupasque et pauca alia secamenta.

A hasított és fűrészelt árut névleg is megkülönböztették. A ξύλα εχιστά, *lignum* fissile tehát, valamint a csak lekérgezett hengeres ξύλα στρογγύλα, απελέκητα, *ligna* rotunda és a hasábosan kinagyolt épületfa ξύλα πελεκητα, *dolitalia* egyaránt ismeretes vala. Némely faanyagot, mint a maczedoniai tölgyet (Theophrastos III. 8., 7.) csakis rönk alakjában bocsátották piacra, mert hasított vagy fűrészelt állapotban hamar repedések, elgörbülések támadtak benne. De azért egészen száraz állapotban nem fűrészelték a faanyagot, mert a fűrész nem fogta jól a kemény fát. A reliefeken, sőt eredetiben ránk maradt ókori fűrészekből megállapíthatólag a kézi fűrészek mellett keretfűrészekkel is rendelkeztek.¹⁾ A fűrész fogait felváltva, jobb és baloldalra képesek valának kihajtani, miáltal az ellenállást s a kiszállásodást szabályozni és csökkenteni tudták. Erre vonatkozhatik Pliniusnak eme passzusa is XIV. 227: *Viridia praeter robur et buxum pertinatius resistunt serrarumque dentis replent aequilitate inerti, qua de causa alterna inclinatione egerunt scobem.* A görcsök (centra) károsak a fűrészre. Plinius XVI., 198: *invenientur in quibusdam (cedris) sicut in marmore, centra id est duritia clavo similis, inimica serris.* A fűrész irányítására is utasításokkal rendelkeztek. Annak egyenesen kellett haladni, mert ha ferdén szelte a bél-szövetet, elromlott az áru. Az eljárást τέμνειν és secure néven említették, a baltáról vagy a fűrészről. Felíratilag *sectores materiorum* (Orelli felíratgyűjteményében) vagy egyesben *sector* (Henzen gyűjteményében 6295 = Mommsen *Inscriptiones* n. 6704.). A rómaiak a vésővel, mélyítő gyaluval való kivésést az asciatól (véső) *dolare*-nak nevezték. A görög nyelv megfelelő szóval nem rendelkezett. A kinagyolt rönk neve δορός, költőknél δόρυ, latinul *trabs* és a kiácsolt gerenda *tignum*. Lucretius II. 196: *tigna trabesque* költőileg nagyítva hajó és Vergilius *Aeneis* III. 191., Horatius *Carmina* I. 1., 13. házfedél értelemben Horatius *Carmina* III. 2., 28., IV. 1., 20. *Trabs* és *tignum* között a legnagyobb különbség abban állott, hogy *trabs* kőből (pl. márvány), érczből is készülhetett, míg a *tignum* csak fából való vala. A *tigna* tehát

¹⁾ Hugo Blümner *Technologie und Terminologie der Gewerbe und Künste bei den Griechen und Römern*. Zweiter Band 220 lapján 42. ábra a—h-ig rajzon is szemlélteti fűrészfajtaikat.

leginkább ácsmesterember vala, akit *faber tignarius*-nak is emlegettek. Az ácsolás *contignare*, *contignatio* vala már azért is, mivel az emeleteket gerendákkal különítették el. (Vitruvius II., 8., 17.). A deszka *σανις* s így minden deszkából készülő áru is. Deszka-telep *σανίδωμα*, vagy *σανίδιον* és *σανιδούν* deszkázni. Latinban *tabula* megfelel a görög *πιναξ*. Ez a szó *assis* és *axis* = deszka, gerenda és lécz jelentéssel egyaránt birt. Orelli feliratgyűjteményében *axearius* (4151.) deszkakészítő lehetett. A szegelés, kapcsolás, kötés különféle nemei ismeretesek valának. A fedélkötésben a csapágyak, a fecskefarkas összeillesztések mind használatosak valának. Így a *γόμης* s a latin *cunear* is ilyesfélét jelenthetett.

Az enyvezést *κόλλα*, glutinium, gluten, ritkán *glus* szavakkal fejezték ki. Közönségesen állati és pedig marhacsontból, bőrből készült enyv ismertek s ezt *ταυροκόλλα*, gluten taurinum nevezték. Az asztalos enyv *ξυλοκόλλα*, gluten fabrile vala. Ismerték a halenyvet s főleg a vízahólyagot is *ίχθυνοκόλλα*, melyet kiválóképpen a Feketetengermellék szolgáltatót.

Ezekben adhatjuk rövid foglatát a Krisztus születése előtti görög és római írók vonatkozásaiból kideríthető erdészeti adatoknak. Nem sok az egész; de kétségen kívül meglepő az iparilag értékesíthető fanemek tulajdonságainak s feldolgozási mikéntjének alig elképzelhető régi ismerete és gyakorlata. S mert az ókor még ősi gazdagságban élvezhette Hellas hegyi erdeit s a Földközi tenger partvidékeinek termékeit, akkoriban az erdőtenyésztés, a mesterseges felujítás szükségét nem érezhették annyira, hogy nagyobb és egyetemes jellegű óvintézkedésekhez folyamodjanak. Ezt a kényszerűséget éppen a görögök és rómaiak rohamos erdőkihasználásai idézték elé s éppen azért az okszerű erdőgazdaság igazi hajnalkorát a középkorban megindult új államalakulásoktól s a szerzetes-rendek ültetvényeitől számíthatjuk. Már a rómaiaknál nagy gondozásban részesültek a császári kertek s a római villák külön gondozó személyzetet igényeltek. Így császári rabszolgákból *procurator* hortorum Matanorum et Lamianorum (Corpus Inscriptionum Latinarum VI. 8668.), majd kertgondnokok (*villici* Corpus VI. 8666., 8667., 8669., 8675., 9005.), egy subvillicus hortorum Antoniorum (Corpus VI. 9941.) egy (topi) artus ex (hor) tis Peduceianis (Corpus VI. 33.745.), egy topiartus (Corpus VI. 4360.) feliratilag

ismeretesekek. Ezek azonban az *ex hortis* (Corpus VI. 8670. Sallusti, 8673. Servilianis, 6152. Matonis, 6281. Scatonianis), valamint a Rómán kívül Tibierban (Corpus XIV. 3648.), Puteoliból (Corpus X. 1744., Aug[ustij] [servus] *topiarius ex hortis*), Surrentumból Corpus X. 696., az antiumi császári villák más említettjeivel (Corpus X. 6637. és 6638.) inkább kertészek, a kerti ültetvények gondozói s az erdészetre csak annyiban tartoznak, hogy kis körbeli fakulturát űztek.

Ami kevés igazi erdészeti adatot évek során át a római feliratgyűjteményekből összeböngészni sikerült, azt egy más alkalommal szándékozom bemutatni némi elismeréskép ama sok szivesség és előzékenységgel szemben, melylyel archaeologiai buvárlatimat negyedszázadnál régibb idő óta éppen az erdészet minden rendű és rangu tisztviselői támogatni sziveskednek.

Néhány érdekes erdei kihágási eset.

Ismerteti: *Hell Miklós.*

Több mint negyedszázad mult el az erdőtörvény életbeléptetése óta s ily hosszú idő alatt igen sok érdekes eset fordult elő, melyek közül néhányat előadok azon meggyőződésben, hogy ezek figyelemreméltó anyagot szolgáltatnak az erdőtörvény egykori módosításánál.

I.

Az erdőtörvény (1879. évi XXXI. t.-cz.) 109. §-a két forinttól husz forintig terjedhető pénzbüntetéssel bünteti, aki a 9. § határmányainak megsértésével az erdőben vagy annak közelében tüzet gerjeszt.

X. turista, aki egyik erdős vidékünk erdőségeit összebarangolta, egyik ily kirándulása alkalmával erdei út alatt jó forrásra akadt s miután a déli idő közelgett, délebédjét itt fogyasztotta el. Minden utógondolat nélkül tüzet rakott, melyet jó étvágygyal elfogyasztott ebédje után ismét eloltott; ezek után tovább akart

menni. Ekkor azonban az erdőőr is odaérkezett, ki távolról látva a füstöt, sietett a helyszínére, hogy a gyújtogatót elfoghassa.

Rögtön igazolásra szólítja fel turistánkat, ki személyazonosságát igazolva, tettének valódi okát is előadta s mint aki dolgát jól végezte, az erdei uton tovább ment. Az erdőőr azonban a magyarázatot elfogadhatónak nem találta, az esetet erdei naplójába bevezette s a hó végével a többi erdei kihágásokkal együtt bejelentette.

Az erdőgondnok az esetet az illetékes szolgabiróságnál bejelentette.

Nagyot nézett turistánk, midőn úgy 6—8 hét múlva e történet után, erdei kihágásért, mint vádlott a szolgabirótól idézést kapott.

Miután a törvényes következmények terhe alatt volt beidézve, a kellő időben megjelent s ártatlanságának tudatában egész őszintén előadta a tényt, de nagyobb volt meglepetése, midőn erre az ítéletet az előljáró szolgabíró nyomban kihirdette s tekintettel feddhetlen előéletére, csak 4 K pénzbüntetésben és 10 K költségben marasztalta el.

Miután itt ügyét bővebben megmagyarázták, az ítéletben megnyugodott és a kiszabott bírságot lefizette.

Ugyanezen turistánk azonban okulva ezen a büntetésen, a büntető törvényt is tanulmányozta s a következőkre jött:

Btk. 422. §-a szerint a gyújtogatás büntettét az követi el, aki... erdőt szándékosan felgyújt stb. Egyik következő kirándulása alkalmával épp úgy járt, mint az első alkalommal, azonban az őt kihallgató erdőőrnek óvakodott a szalonnasütestről beszélni, hanem ezt adta elő: „sokat hallottam és olvastam az erdőégésekről, de még égő erdőt nem láttam, tehát tüzet raktam, hogy az erdőt felgyujtsam, időközben azonban meggondoltam a dolgot s mielőtt még az erdő tüzet fogott volna, azt eloltottam“.

Az erdőőr igen jó fogást vélt tenni s rovatos naplójába bevezette az esetet s erről még aznap sürgős jelentést tett az erdőgondnokságnál. Az erdőgondnok is ez esetben büntényt látott fennforogni s a bűnügyi följelentést megtette. Turistánk most a bűnügyi idézést közönnyel fogadta s a tárgyaláson egészen

nyugodtan viselkedett; midőn kihallgatása befejeztetett s védelmét kellett előadnia, a Btk. 427. §-ára hivatkozva előadta: „A gyujtogatás nem büntetetik, ha a tűz továbbterjedése előbb, mint a tett fölfedeztetett és nagyobb kár okoztatott volna, a tettes által vagy az ő intézkedése folytán eloltatott“. Mivel pedig panaszos is beismerte, hogy a tüzeléssel kárt nem okozott, valamint azt is, hogy az erdőőr akkor, amidőn a tettest a helyszínén találta, a tűz már el volt oltva, bűncselekmény nem történt.

A bíróság a védelmet elfogadta és vádlottat a vád és következményeinek terhe alól fölmentette.

Turistánk ez eset után jót nevetett és kijelentette, hogy ő zementul sohasem süt az erdőben szalonnát, mert azért megbüntetik, de ha a tüzet gyujtogatási szándékból rakja és mellesleg szalonnát süt, büntetlen marad.

II.

Az erdőtörvény 1879. évi XXXI. t.-cz. 100. §-a azt mondja: „Aki oly erdőben, melyben a legeltetésre nincs joga, szándékosan vagy gondatlanságból legeltet, az okozott kár s esetleg a hajtópénz megtérítésén felül pénzbüntetéssel a következő mértékben büntetendő“ stb.

A minisztertanács 1888. évi okt. 24-én hozott határozatával pedig kimondta, hogy az erdei tiloslegeltetés, ha annak folytán a károsult 30 frtot meghaladó kárkövetelést támaszt, a vétség, illetőleg büntett ismérveit foglalja magában s elbirálása a kir. bíróság hatáskörébe tartozik. Hogy a törvény intézkedése és ezen minisztertanácsi határozat alkalmazása mily ellentétes eredményhez vezethet, erről alábbi tanulságos eset tanuskodhatik.

Egy nagyobb kiterjedésű havasi legelőn két juhász volt, az egyiknek 100 db juha volt, a másiknak 1000.

A havasi legelő alatt mintegy 1000 hold jó záródású, 50—60 éves luczfenyőerdő volt, melyben a legeltetést a birtokos, mivel a havas idegen tulajdon volt, tilalmazta.

Egy szép augusztusi napon, midőn a havasi legelőn a fű kiégett, a két juhász összebeszél, hogy ők juhaikat a tilos erdőbe hajtják, az igaz, hogy fű ott sincsen, de sok gomba van és a

juhok azt nagyon szeretik; megbeszélésüket tett is követte, azonban a déli órákban az erdőőr felfedezte őket, kihajtotta a nyájukat és a feljelentést megtette.

A feljelentés alapján az egyik juhász ellen, akinek 100 db juha volt, a következő követelések támasztottak: Kártérítés 30 K, hajtópénz 30 K és pénzbüntetés 30 K, összesen 90 K; az illetékes szolgabíró a juhászt a fenti összegben felül még 15 K eljárási díjban, összesen 105 K megfizetésében marasztalta el.

Az 1000 db juh tulajdonosa terhére felszámított 300 K kártérítés, 300 K hajtópénz s a minisztertanácsi határozat értelmében a bünyfenyítő feljelentés megtételét.

Az ö—i járásbíró, amely ezen ügyben illetékes volt eljárni, a tárgyalást kitűzte, a tilos legeltetést megállapította, hanem az erdei érték és árszabály szerinti felszámított kárt nem fogadta el, arra az álláspontra helyezkedvén, hogy a tényleg okozott kár állapítandó meg.

Vádlott erre azon kérelmét terjesztette elő, hogy miután ezen zárt erdőben, ha az egész 1000 holdnyi területen levő fütermést felbecsülik, nem lehet 5 korona értékű füvet találni, sőt szakértői becslés szerint ott egyáltalában fű nem volt; tehát ő nem 300, de még 1 korona kárt sem okozott.

Az erdőbirtokos szakembere, az erdőgondnok, szintén beismerete, hogy a jelzett fenyőerdőben számbavehető és értéket képviselő fűmenyiség nem található, de hivatkozott a vármegyei érték- és árszabályban meghatározott kártérítési összegre, kérte a bíróságot, hogy azt vegye figyelembe, annyival is inkább, mert az egy hónappal előbb elkövetett legeltetési kihágás kárértéke még szakértői becslés szerint sem állapítható meg, mivel ez idő alatt minden nyom elenyészett.

A bíróság hivatkozott a bűnygyi eljárásra, mely szerint bűnygyi esetekben csakis a valódi kár az irányadó, mivel pedig jelen esetben kár nem okoztatott, mert zárt erdőben szakértő vallomása szerint sem lehetett értéket képviselő fütermés, sőt hogy nagyobb kár nem okoztatott, beigazolást nyer panaszos azon állításával, hogy az idő a legeltetés nyomait is elenyészttette, tehát bünytyőjogi szempontból tényleges kár nem is okoztatott.

Mivel pedig károsítás nem történt, a bíróság az eljárást beszüntette s a vádlottat felmentette.

Tehát amiért a 100 drb juh tulajdonosa 105 koronát fizetett, azért az 1000 drb juh tulajdonosa büntetlen maradt.*)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

FELHIVÁS

a „gr. Tisza Lajos“, a „Wagner Károly“, az „Erzsébet királyné“, a „Luczenbacher Pál alapítvány“-ból és a Faragó Béla-féle alapítványból kiosztandó segélyek ügyében.

Az Országos Erdészeti Egyesület fenn megnevezett öt jótékony alapítványából a folyó évi segélyek ez évi december hóban osztatnak ki. Az elsőnek a kamataiból az olyan önhibájukon kívül szorult helyzetbe jutott magyar erdőtisztek és erdészeti altisztek nyerhetnek anyagi támogatást, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek első belépésüktől kezdve mostanáig legalább öt éven át tagjai voltak s mint ilyenek, tagsági kötelezettségeiknek eleget tettek. A második alapítványból pedig az olyan erdőtiszti és erdőaltiszti özvegyek és árvák nyerhetnek segélyt, kiknek férje, illetőleg atyja az Országos Erdészeti Egyesületnek állandóan és szintén legalább öt éven át tagja volt és tagsági kötelezettségét teljesítette. A harmadik alapítvány segélyeért olyan elhalt magyar erdőtisztek árva leányai folyamodhatnak, kik az egyesületnek halálukig s szintén legalább öt évig tagjai voltak és tagsági kötelezettségeiknek eleget tettek. A negyedik alapítványból hasonló feltételek mellett erdőtiszti özvegyek és árvák, az ötödikből erdőtisztek és altisztek árvái nyernek segélyt.

*) Fennforgó esetben részünkről csak azon csodálkozunk, hogy csak a fűtermésben okozott károsodásról emlékezett meg — fentiek szerint — a panaszos képviselője, holott a gyökérzet megsértése által a fában s esetleg a talajban tett kár is számba lett volna vehető, habár rövid ideig tartó legeltetésnél természetesen ez sem vezethetett volna nagyobb kártérítés megállapításához.

Ezen feltételekhez képest felhívjuk tehát az érdekelteket, hogy hiteles okmányokkal felszerelt *bélyegtelen* folyamodványaitak legkésőbb folyó évi november hó 10-ig az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz., II. emelet) nyujtsák be.

A folyamodványban kitüntetendő az élvezett fizetés vagy nyugdíj és nevelési pótlék összege, az összes gyermekek száma, kora és foglalkozása, nemkülönben az, hogy azok részesülnek-e máshonnan segélyben (alapítványi hely, ösztöndíj, állami erdő-tisztek gyermekeinek nevelését segítő alap stb.).

A titkári hivatal.

FAKERESKEDELEM.

A bródi vagyonközség faeladása szeptember 22-én, Vinkovczen ment végbe; ez alkalommal a következő czégek ajánlatait fogadták el:

Az 57269 K-ra becsült	Glovác erdőrészt	Gothardi M.	60100	K-ért,
a 85674	" " Orljak "	Prpic Milán	86900	"
a 79994	" " Banovdol "	ifj. Drach Mór	90393	"
a 79604	" " Luscic "	Deutsch P. és fiai	89009	"
a 85215	" " Lapadna Kusara erdőrészt	ifj. Drach Mór	87215	"
a 66025	" " Musko ostrovo "	Benedik S. és fiai	67150	"
a 99356	" " Ada "	Société d'import.	99356	"
a 110100	" " Boljkovo "	Eckert F. M.	131900	"
az 50790	" " Sveno "	Société d'import.	67580	"
a 126601	" " Rastovo "	" "	148680	"
a 120431	" " Radisevo "	" "	156520	"
a 48603	" " Radjenovci "	Mohr és Társa	48603	"
a 128077	" " Kragujna "	Lord és Társa	147288	"
a 36387	" " Ripaca "	Eissler J. és fiai	36706	"
a 188810	" " Josava "	Société d'import.	212210	"
a 69236	" " Slaviz "	" "	73080	"
a 205217	" " Iztočna kusara "	" "	225580	"
a 282649	" " Cunjevci 988 "	" "	348058	K-ért

vette meg. A Krivsko Ostrovo, Rastovica, Kunjevci, Vrabcana, Almas, Gradina, Dubovica erdőrészek eladatlanok maradtak. A tulfizetés mintegy 14 százalék. (Fr. L.)

IRODALOM.

Lapszemle.

Kísérletek különféleképpen kezelt fogófákkal. A mária-brunni cs. és kir. erdészeti kísérleti állomás abból kiindulva, hogy a döntött és legalyazott fogófák gyakran nem felelnek meg azoknak a körülményeknek, melyek mellett azokat a szú tömegesen megszállja s ennél fogva a megfigyelésre alkalmatlanok, 1904. és 1905. évben Alsóausztriában fogófákkal többrendbeli kísérleteket végzett.

A fákat (jegenye- s luczfenyőt, erdeifenyőt, feketefenyőt és vörösfenyőt) mellmagasságban körülgyűrűzték, egy részét pedig döntötték. A körülgyűrűzést úgy végezték, hogy mellmagasságban egymástól tenyérnyi távolságban a szíjácsig körülvágták a fát, vagy a kéregből egy tenyérnyi gyűrűt levágtak.

A ledöntött fákat vagy legalyazták vagy meghagyták azokon az ágakat vagy pedig tenyérnyi széles hosszávokban hagyták meg rajtuk a kérget.

Míndezt oly célból tették, hogy a „fogófaul“ kijelölt törzset a szúrovarok befogadására fogékony állapotba helyezték. A kísérletek azt mutatták, hogy különböző időben, különböző helyen döntött vagy kijelölt fogófákat más és más fajú szúrovar, a fának mindig bizonyos részén különböző intenzitással lepték el. Azt is tapasztalták, hogy az illető fogófák különböző részein más és más szúfaj telepedett le és hogy az illető szúfajokat más és más időben a kifejlődés más és más állapotában találták fel.

Ebből azt kell következtetni, hogy a fogófák igénybevétele-nél, mely módszer az erdészeti gyakorlatban mai nap az egyedüli közvetlen mód a szúrovar terjedésének lehető megakadályozása s fellépése intenzitásának megállapítására nézve, a fogófák megválasztásánál s ezek kezelésénél a legnagyobb körültekintéssel kell eljárni, hogy a talált eredményből a szú előfordulására helyes következtetést lehessen vonni.

Mindenekelőtt arra kell törekedni, hogy a fa mielőbb olyan állapotba jusson, hogy azt a szú szívesen megszállja, mit a tapasztaltak szerint azáltal lehet elérni, hogy a fának pusztulását a nedvkeringés megszakítása által, illetőleg a kambiumréteg elhalását mesterségesen (a fentemlített bevágás vagy gyűrűzés a kéregnek bizonyos területen való eltávolítása útján) siettetjük.

Az eszközölt igen beható, sőt mondhatni aprólékos kísérletek alkalmával tanusított magatartás alapján *Szedlacsek* dr., ki a kísérleteket vezette, az egyes fanemek szerint a döntött fogófákat az alább röviden jellegezett módon ajánlja kezelni.

Erdeifenyőnél. A *Hylastes palliatus* ellen a fogófák meggyűrűzését ajánlja a döntést megelőző évben és a tuskónak tavasszal történendő lehéjaztatását. A *Hylastes ater* ellen helyenkint sávokban lehéjazott ágas fogófák döntését és a döntött fogófáknak 12 hét múlva előveendő megvizsgálását. — *Myelophilus piniperda* ellen a legalyazott fogófák tavasszal való döntését, vagy pedig meggyűrűzését közvetlenül a korona alatt ajánlja, mert úgy tapasztalta, hogy ez a szű szereti a tovább nedvesen maradó fogófákat. — *Myelophilus minor* ellen ágas, télen tarolandó fogófák döntése ajánlatos. — *Pityogenes bidentatus* és *quadridens* ellen a galyaknak 4—8 hét múlva történendő elpusztítását ajánlja, akár a fán hagyattak azok, akár levágták azokat. — *Ips proximus* ellen a kiválasztott fák előzetesen kétszeresen körülhajkolandók, azután döntendők.

A luczfenyőnél. A *Hylastes cunicularius* ellen való védekezésnél a fogófák előzetesen duplán bevágandók, néhány hó múlva döntendők, helyenkint sávokban lehéjazandók és ezekután néhány hónap múlva a föld felé eső részei megvizsgálandók. Az ellenkező, a csucs felé eső részek, melyeket az *Ips typographus* szokott megszállni, már előbb lehéjazandók.

Hylastes palliatus ellen: leágazott, esetleg árnyékban fekvő fogófák döntendők. 6—8 hét múlva megvizsgálandók.

Polygraphus poligraphus ellen: A fák az előző évben körülgyűrűzendők, azután döntendők. Az ágak meghagyandók és a törzs sávokban lehéjazandó. A fogófákat mindaddig állva lehet hagyni, míg egészen ki nem száradnak.

Cryphalus abietis ellen: a fák a megelőző évben körülgyűrűzendők, döntendők, az ágak meghagyandók, kéreg sávokban eltávolítandó. A fogófák árnyékban helyezendők el.

Pityophthorus micrographus: a fogófákat vagy a megelőző évben kell körülgyűrűzni, azután dönteni s a napon fekvé hagyni vagy a törzsek csak nyáron döntendők és részlegesen lehéjazandók.

Pityogenes chalcographus ellen a fogófák döntendők, azután

legalyazandók, esetleg akkor, ha a zárt erdőben fekszenek, meg is lehet hagyni a galyakat.

Ips amitinus ellen leggyorsabban hatnak a fekvő fogófák, melyeknek galyait is meghagyták.

Ips typographus ellen alkalmazandó fogófáknál ügyelni kell arra, hogy azok kambiumrétege ne száradjon ki. Ha sürgősen oly fogófákra van szükségünk, melyeknek a szú által leendő mielőbbi megszállását kívánjuk, ez esetben ezeket a téli évszakban körülgyűrűzzük és közvetlenül a rovarok kiszállása előtt döntjük. Ha a fákat nem lehet körülgyűrűzni, akkor elegendő, ha azok legalyaztatnak. Legalyazott fákat azonban később keres fel a szú.

Nem jó tovább a fogófákat erős napnak kitenni. Oly fákon, melyeket már a rovarok rajzása idejében döntenek, az ágak meg is hagyhatók.

Xyloterus lineatus ellen a fogófák idejekorán döntendők és azután a szabadban elhelyezendők. Később lekérgezhethők s szétfűrészelhethők, hogy a gyors kiszáradás előidéztesse.

A *jegenyefenyőnél*. A *Cryphalus piceae* ellen ajánlatos a megelőző évben a fát körülgyűrűzni, az azután következő nyáron pedig dönteni. Ha a fát nem lehetne körülgyűrűzni, ez esetben a fogófákat tavasszal kell dönteni és legalyazni.

Pityophtorus micrographus ellen a fogóanyag gyors kiszáritását ajánlja Szedlacek Walter dr., ezért a fogófák ágai meghagyandók és ugyancsak a szabadban rözse helyezendő el.

Ips curvidens ellen legjobban az álló fogófák váltak be. A siker természetesen nem mindig biztos, mert oly fák, melyeknél csak a háncsréteg lett keresztülvágva, gyakran még jóideig frissek maradnak, sőt a kisebb sérüléseket ki is heverik. A keresztülfűrészélést a nedvességet felvezető szíjácstrétegekig vezetni Szedlacek szerint nem czélszerű, mert az *Ips curvidens* a nedves háncsrétegeket szereti, míg a mély befűrészelés vagy bevágás folytán a nedveknek felszívása a gyökerek felől megakad, mi a törzs minden részének s különösen a háncsrétegnek kiszáradását vonja maga után. Az *Ips curvidens* ellen alkalmazott fogófákat lehetőleg a napnak kevésbé kitett helyeken kell elhelyezni.

A *veresfenyőnél*. *Ips curvidens* ellen csak álló fogófák alkal-

mazhatók sikerrel, melyek mellmagasságban duplán körül vannak gyűrűzve.

Értekezése végén Szedlacek Walter dr. még megjegyzi, hogy fentebb röviden közölt ajánlatai inkább csak irányvonalnak tekintendők s hogy azokat a termőhelyi és más viszonyokhoz képest módosítani kell.

A legjobb s a legbiztosabb sikert érjük el, ha egyidőben több irtási módszert alkalmazunk, miáltal az az előny is háramolhatik reánk, hogy a szűfélék biológiáját illetőleg ismereteink biztos adatokkal is meggazdagodnak.

Cserny Gy.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

HIRDETMÉNY.

A folyó évi őszi erdészeti államvizsgálat október hó 26-án s az erre következő napokon fog a fennálló szabályzat értelmében Budapesten megtartatni.

Budapest, 1908. évi szeptember hó 19-én.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

KÜLÖNFÉLÉK.

A magánszolgálatban álló erdőtisztek felmondási idejéről.
A „Köztelek“ f. é. 53. számában Szilárd Ferencz dr. a következő figyelemre méltó sorokat írja:

A magánalkalmazásban lévő erdőtisztek szolgálati viszonyait törvény még mindig nem szabályozza. Vannak szerzők, köztük Ladányi Béla dr. a gazdatiszti törvénynek első kommentátora, akik abban a véleményben vannak, hogy 1900. évi XXVII. t.-cz. hatálya a magánalkalmazásban lévő erdőtisztekre is kiterjed. Magának a törvénynek rendelkezései azonban oly szorosan a mezőgazdaságnál

alkalmazott tisztekre vonatkoznak, hogy itt legfőleg analogiáról lehet szó, vagyis arról, hogy a bíróságok joghasonlatosság alapján az 1900. évi XXVII. t.-cz.-nek rendelkezéseit a magánalkalmazásban lévő erdőtisztékre is kiterjeszszék. Ugyaníly módon nyerhetnek alkalmazást ennek a törvénynek rendelkezései a kertészeti és ménesbeli tisztekre is, akikről a törvény külön sehol meg nem emlékezik.

Egy erdőtisztnek a szolgálatadó ellen folytatott peréből kifolyólag újabban a kir. Kuria két elvi kijelentést tett. Az egyik szerint az okleveles erdész felmondási ideje egy év. Ez teljesen analóg a gazdatiszti törvénynek megfelelő rendelkezésével. A másik elvi kijelentés szerint a formaszerinti felmondást az erdészszel szemben pótolja az, ha a munkaadó felismerhetően kifejezést ad abbéli elhatározásának, hogy alkalmazottját elbocsátja. (Kuria 1907. november 20. 8161/906. sz. a. II. pt.) Ez a kijelentés már merev ellentétben áll a gazdatiszti törvénnyel, amely szerint a felmondás csakis írásban történhetik. Nem is idézi a Kuria sehol a gazdatiszti törvényt s csak egyszerűen annyit mond, hogy felperesnek okleveles minőségéhez képest a felmondási időt egy évben kellett elfogadni. Lényegében ez az indokolás így szól:

Nem vitás, hogy alperes saját házilag kezelt erdejében felperest kezelő erdősznek az összes járulékokkal együtt évi 1840 K. értéket kitevő évi fizetés mellett, de az idő meghatározása nélkül állandóan alkalmazta; hogy alperes a felperest 1899. decz. október végéig bezárólag fizetésére nézve kielégítette; hogy ezen időtől kezdve felperes az alperes részére szolgálatot nem teljesített, s hogy ezen időtől kezdve alperes erdeje állami kezelés alá vétetett.

E tényállás mellett alperes tetszéséhez képest felperest megfelelő felmondás mellett bármikor elbocsáthatta, amely esetben alperesnek csak az állott kötelességében, hogy a megfelelő felmondási időre felperesnek a szolgálati fizetését kiszolgáltassa. Felperes okleveles erdősznek tekintendő és így felperesre nézve a megfelelő felmondási időt 1 évben kellett elfogadni.

Alperest a felsőbbség birság terhével arra utasította, hogy kötelezettségének más szakképzett erdőtisztnek alkalmazásával 1899. május 15-ig tegyen eleget, ez utóbbi időt megelőzően alperes az illető határozatot felperessel kézbesítő vevény mellett közölte és

felperes állásának más erdészszel való betöltése iránt az eljárást folyamatba tette; ezzel tehát alperes már akkor a felperes előtt is felismerhetően kifejezést adott abbéli akaratelhatározásának, hogy felperest elbocsátja.

Ilyen körülmények közt felperesnek csak ahhoz volt jogos igénye, hogy 1889 májustól 1890 áprilisig terjedő 1 évi felmondási időre alperestől szolgálati fizetésének kiszolgáltatását követelje.

Halálozás. Sepsiszentiványi *Deák Géza* m. kir. főerdész (Zólyom) és *Felker István* uradalmi alerdész (Erked, Szilágy m.) az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjai elhunytak. *Deák Géza* m. kir. főerdész temetése Budapesten, az itteni szaktársak, továbbá a zólyomi és véglesszaltnai járás közigazgatási tisztviselőinek és erdőbirtokosainak képviselői részvételével ment végbe. Béke hamvaikra!

ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA.

A m. kir. igazságügyminiszternek 15500/1908. I. M. számú rendelete

a törvényhatósági tiszti ügyészeknek az 1908. XXXIX. törvény-cikk hatályossága területén folyó birtokrendezési ügyekben való közreműködése tárgyában.

A birtokrendezést, különösen az urbéri elkülönítést, arányosítást és tagosítást tárgyazó 1836: VI., X., XII., 1840: VII., XXX., XXXI. és 1871: LIII. törvényczikkek módosításáról és kiegészítéséről szóló 1908: XXXIX. t.-czik. 4. és 8. §-ában nyert felhatalmazás alapján e törvény hatályosságának területére a belügyi és földmívelésügyi miniszterekkel egyetértőleg a törvényhatósági tiszti ügyészeknek birtokrendezési ügyekben való közreműködése tárgyában a következőket rendelem:

1. §.

A törvényszék birtokrendezési ügyekben a hozott ítéleteket és az egyezségeket az utóbbiakra vonatkozó határozatokkal együtt a törvényhatósági tiszti ügyésznek is kézbesíteni.

A tiszti ügyész a kézbesített ítélet vagy határozat ellen a szabályszerű kézbesítéstől számított törvényes határidőn belül közérdekből éppen olyan jogorvoslatokkal élhet, mint a birtokrendezési eljárásra nézve fennálló törvényes határozmányok értelmében bármely más érdekelt fél.

A tiszti ügyészt megilleti az a jog is, hogy közérdekből a végrehajtási eljárás során (1871: LIII. t.-cz. 50. §.) előterjesztéssel éljen.

2. §.

Az ítélet, egyéb határozat vagy egyezség a közérdeket különösen a következő esetekben sérti:

1. ha az erdők, legelők és nádasok urbéri elkülönítése, vagy az arányosítás végett indított perben megengedhetőség iránt hozott ítélet az urbéri elkülönítés vagy arányosítás tárgyát tevő ingatlant meg nem állapítja és telekkönyvileg meg nem jelöli;

2. ha az arányosítás megengedhetőségére vonatkozó tárgyalás és ítélet nem terjeszkedik ki az urbéri elkülönítés megengedhetőségének kérdésére is, annak daczára, hogy az illető ingatlanokat a volt urbéresek haszonvételei is terhelik;

3. ha a tagosítás megengedhetőségére vonatkozó ítélet vagy egyezség a tagosítás megengedhetőségének feltételeit sérti;

4. ha az osztatlan közös tulajdont képező közlegelő felosztását, vagy közlegelők kicserélését a földmivelésügyi miniszter engedélye nélkül rendeli el (1908:XXXIX. t.-cz. 2. §.), kivéve, ha a felosztás vagy kicserélés megengedhetőségének kérdése az 1908:XXXIX. t.-cz. hatályba lépte napján már jogerős határozattal eldöntve volt (1908:XXXIX. t.-cz. 3. §-ának harmadik bekezdése);

5. ha a földmivelésügyi miniszternek a közlegelő kihatására, illetve kiegészítésére vonatkozó határozatát mellőzi vagy nem megfelelően alkalmazza (1908:XXXIX. t.-cz. 2. §.);

6. ha az iskolai alapvagyon gyarapításáról nem rendelkezik azokban az esetekben, amikor az egyszázadrész az 1868:XXXVIII. t.-cz. 25. §-a szerint elkülönítendő;

7. ha az arányosítandó közös birtokból a természetben olyanok illetményeit különíti el, akiknek ilyen elkülönítésre joguk nincsen (1908:XXXIX. t.-cz. 1. §.), különösen pedig:

a) ha erdőkből, legelőkből és havasokból olyan részes fél (nem „volt földesur“) egyéni illetményét különíti el, akinek a kihasítandó illetménye a 100 kataszteri holdat meg nem haladja;

b) ha az 1908:XXXIX. t.-cz. hatályba lépte után, vagy ezt megelőzőleg ugyan, de az arányosítás megengedhetősége tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedését követő időben élők közötti jogügylettel szerzett ingatlanok, vagy az ingatlanok nélkül szerzett arányrészek után egyéni illetményeknek a természetben való elkülönítését annak daczára rendeli el, hogy azok után illetményeik elkülönítését a volt tulajdonosok az 1908:XXXIX. t.-cz. értelmében egyénenként nem igényelheték volna;

c) ha egyéni illetmények elkülönítését rendeli el az 1908 XXXIX. t.-cz. 1. §-ának utolsó előtti bekezdésében foglalt rendelkezés ellenére, amely rendelkezés szerint a közösen maradt erdőkből, legelőkből és havasokból a már befejezett arányosítási eljárás után, habár az a részesedési arány megállapítására korlátozatlan történt is, továbbá az 1871:LIII. t.-cz. 32. §-a tekintetbevételével elkülönített erdőkből egyéni illetmények elkülönítésének sem birtokrendezési, sem polgári peres eljárás útján helye nincsen azok részére sem, akik azt az érdemleges tárgyalás során jogszerűen kérelmezheték volna;

d) ha közösen maradó erdők részleteit a közösen maradó legelőhöz vagy havashoz (havasi legelőhöz) és viszont a közösen maradó legelő, vagy havas (havasi legelő részleteit a közösen maradó erdőhöz a földmivelésügyi miniszter engedélye nélkül csatolja.

Az a) és b) alatti esetekben azonban a tisztí ügyész jogorvoslattal nem élhet, ha a természetben való elkülönítésre igényt tartó részes fél illetménye az 1908:XXXIX. t.-cz. hatályba lépte előtt jogerős birói határozattal megállapított, elkülönítendőnek kimondatott és a természetben is jogerősen elhelyeztetett (1908:XXXIX. t.-cz. 3. §-ának második bekezdése; 1908. évi 18200. I. M. számú rendelet 1. §.).

3. §.

Az eljáró bírónak a végrehajtás során tett intézkedése különösen abban az esetben sérti a közérdeket:

1. ha az 1908:XXXIX. t.-cz. hatályba lépte után a természetben elkülönítve olyan részes fél illetményét helyezi el, akinek az 1908:XXXIX. t.-cz. 1. és 3. §-ai értelmében erre igénye nincsen (1908. évi 18200. I. M. számú rendelet 1. §.);

2. ha az 1908:XXXIX. t.-cz. hatályba lépte után a végrehajtást olyan arányosítási ügyben jelenti ki befejezettnek, amely ügyben, habár az 1908:XXXIX. t.-cz. hatályba léptét megelőző időben is a természetben elkülönítve olyan részes fél illetménye helyeztetett el, akinek igénye az 1908:XXXIX. t.-cz. 1. és 2. §-ai értelmében erre nincsen (1908. évi 18200. I. M. számú rendelet 1. §.);

3. ha jogerős birói határozattal vagy egyezséggel ellenkezik.

4. §.

A tiszti ügyész, ha úgy van meggyőződve, hogy az ítélet, az egyezés vagy a végrehajtás során tett intézkedés a jelen rendelet 2. és 3. §-ában jelzett esetek valamelyike alá vonható, a jogorvoslatot minden további utasítás bevárása nélkül beadja, ellenkező esetben a jelen rendelet 5. §-ában megjelölt felettes hatóság utasítását várja.

A tiszti ügyész az egy példányban beadandó jogorvoslati beadványában hosszabb jogi fejtegetés nélkül röviden jelölte meg az ítéletnek, egyéb határozatnak, intézkedésnek vagy egyezésnek azokat a részeit, amelyek meggyőződése szerint a közérdeket sértik.

5. §.

A tiszti ügyészt, ha az ítélet, az egyezés vagy az intézkedés a közérdeket a 2. és a 3. §-ban felsorolt módok valamelyikén sérti, vagy egyébként a közérdekbe ütközik, a megfelelő jogorvoslat beadására a felelősségi határidőn belül utasíthatja a törvényhatóság első tisztviselője és a földművelésügyi miniszter.

Utasítás esetében a tiszti ügyészt a jogorvoslat tartalma tekintetében köti az utasítást adó hatóság rendelete.

6. §.

Akár utasításra, akár anélkül él a tiszti ügyész jogorvoslattal, ezt csak a földművelésügyi miniszter engedélyével vonhatja vissza.

7. §.

A tiszti ügyész beadványa bélyegmentes (1908 : XXXIX. t.-cz. 6. §.) és beadványáért semmiféle díjazást nem igényelhet.

8. §.

Ha a tiszti ügyész a földmivvelésügyi minisztertől vett utasításra nem székhelyén jár el, a földmivvelésügyi minisztertől szabályszerű napidíjat és utiköltséget igényelhet.

A tiszti ügyész a napidíjat és utiköltséget a törvényhatóságban érvényes díjszabásnak megfelelő mértékben, az ott fennálló szabályok szerint szerkesztett költségjegyzékben (utiszámlában) számítja fel.

A költségjegyzékben a távollét időtartamát a törvényhatóság első tisztviselője igazolja.

A költségjegyzék számvevősegi érvényesítés után megállapítás és utalványozás végett a földmivvelésügyi miniszterhez terjesztendő fel.

9. §.

Ha a tiszti ügyész a felek valamelyikét képviseli, vagy az iratok szerint egyébként érdekeltnek mutatkozik, a törvényszék erről a 12. §-ban meghatározott közléssel egyidejűleg értesíti a törvényhatóság első tisztviselőjét azzal a megkereséssel, hogy az érdekelt tiszti ügyész helyettesítéséről haladéktalanul gondoskodjék. Ebben az esetben a tiszti ügyésznek a jelen rendelet szerinti jogaiba a helyettese lép.

Amennyiben ez a rendelet szabályozást nem tartalmaz, a vármegyei tiszti ügyésznek e rendelet szerinti eljárására a 125000/902. B. M. sz. a. kiadott vármegyei ügyviteli szabályzatot kell alkalmazni azzal a hozzáadással, hogy a tiszti ügyész által készített avagy hozzáérkezett beadványok a közigazgatási ügyek csoportjába tartoznak. A városi tiszti ügyész eljárására e részben a fennálló városi szabályok irányadók.

10. §.

Ha a tiszti ügyész a felek közt létrejött egyezség ellen él jogorvoslattal, a felelbiteli bíróság az egyezséget nemcsak alaki tekintetben veszi vizsgálat alá, hanem azt abban a tekintetben is megbírálja, vajjon nem ütközik-e valamely anyagi jogszabályba.

11. §.

Ha oly ítélet vagy egyéb határozat, amely a jelen rendelet 1. §-a értelmében a tiszti ügyésznek is kézbesítendő, a jelen rendelet hatályba léptének napján még nem emelkedett jogerőre, a törvényszék azt a tiszti ügyésznek azonnal kézbesítetteti (jelen rendelet 1. §. és 18200/1908. I. M. sz. rendelet).

12. §.

Az ítéleteket, valamint az egyezségeket az utóbbiakra vonatkozó határozatokkal együtt a törvényszék a jelen rendelet 1. §-ában jelzett kézbesítéssel egyidejűleg közli a törvényhatóság első tisztviselőjével, a gazdasági felügyelőséggel és ha az eljárás erdőre is kiterjed, az állami erdőhivatallal és az erdőfelügyelőséggel, továbbá kísérő jelentés nélkül ugyanakkor minden esetben fölterjeszti az igazságügyminiszterhez és a földmivélsügyi miniszterhez.

Ha a fölterjesztett ítélet vagy egyéb fölterjesztett határozat fölébbitel hiányában jogerőre emelkedik, erről a törvényszék a jogerőre emelkedés napjának megjelölésével az igazságügyminiszternek rövid jelentést tesz.

A jelen §. rendelkezéseit a 11. §. esetében is alkalmazni kell.

13. §.

Az előmunkálatok, az érdemleges tárgyalás és a végrehajtás megkezdésére, valamint az új birtokba való birói bevezetésre kitézött határnapokról értesíteni kell a törvényhatóság tiszti ügyészét, az árvaszéket, az államépítészeti és kulturmérnöki hivatalt, a gazdasági felügyelőséget, továbbá ha az eljárás erdőre is kiterjed, az állami erdőhivatalt és az erdőfelügyelőséget, hogy a közérdeket érintő esetleges észrevételeiket megtehessek és a tárgyalásokon is résztvehessenek.

14. §.

A jelen rendelet az 1908: XXXIX. t.-cz. kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1908. évi augusztus hó 6-án.

A m. kir. igazságügyminiszternek 18200/1908. L. M. számú rendelete

az 1908: XXXIX. t.-cz. végrehajtásával kapcsolatos átmeneti rendelkezések tárgyában.

A birtokrendezést, különösen az urbéri elkülönítést, arányosítást és tagosítást tárgyazó 1836: VI., X., XII., 1840: VII., XXX., XXXI., és 1871: LIII. törvénycikkek módosításáról és kiegészítéséről szóló 1908: XXXIX. t.-cz. 4. és 8. §-ában nyert felhatalmazás alapján e törvény hatályosságának területére az 1908. évi XXXIX. t.-czikk végrehajtásával kapcsolatos átmeneti rendelkezéseket a következőkben állapítom meg:

I. Arányosítási és arányosítással kapcsolatos tagosítási ügyekre vonatkozó átmeneti rendelkezések.

1. §.

Az 1908: XXXIX. t.-czikk 3. §-ának első és második bekezdése értelmében a törvény 1. §-ának szabályait alkalmazni kell a törvény hatálybaléptekor folyamatban levő arányosítási és arányosítással kapcsolatos tagosítási ügyekben is; ha azonban a természetben való elkülönítésre igényt tartó részes fél illetménye a törvény hatálybalépte előtt jogerős bírói határozattal megállapított, elkülönítendőnek kimondatott és természetben is jogerősen elhelyeztetett; az ekként eldöntött kérdés az 1908. évi XXXIX. t.-cz. vonatkozó szabályai alá nem vonható.

Ehhez képest az 1908: XXXIX. t.-cz. hatálybaléptekor folyamatban levő azokban az arányosítási és arányosítással kapcsolatos tagosítási ügyekben, amelyekben az illetmények természetben még jogerősen el nem helyeztettek (jelen rendelet 12. §.), a következő 2—12. §-okban foglalt rendelkezések szerint kell eljárni.

2. §.

Ha az illetmények megállapítása, elkülönítése és természetben való elhelyezése tárgyában ítélet az 1908: XXXIX. t.-cz. hatálybaléptekor még hozva nincsen, a törvényszék — amennyi-

ben azt az 1908: XXXIX. t.-cz. 1. és 3. §-ának az ügyre alkalmazása szükségessé teszi — az eljárás kiegészítését hivatalból elrendeli.

Ugyanez áll, ha az ítéletet a felsőbiróság feloldotta és az új ítélet még hozva nincsen.

3. §.

Ha az illetmények megállapítása, elkülönítése és természetben való elhelyezése tárgyában a törvényszék (esetleg a kir. ítélőtábla) az 1908: XXXIX. t.-cz. hatálybaléptekor ítéletét már meghozta, az azonban még nem emelkedett jogerőre: a törvényszék a felebbviteli határidő lejártát bevárja és ha felebbvitel adatnék be, az iratokat felterjeszti a felebbviteli bírósághoz, amely a felebbvitel elintézése alkalmával az ítéletet az 1908: XXXIX. t.-cz. folytán szükséges terjedelemben hivatalból feloldja és az eljárás kiegészítését elrendeli.

4. §.

Ha a 3. §-ban jelzett ítélet az 1908: XXXIX. t.-cz. hatálybaléptekor már jogerős, vagy felebbvitel hiányában e törvény hatálybalépte után jogerőre emelkedik, de az illetmények természetben jogerősen még el nem helyezettek (jelen rendelet 12. §-a), a törvényszék — bármely foku bíróság hozta is az ítéletet — az eljárásnak az 1908: XXXIX. t.-cz. folytán szükségessé vált kiegészítését végzéssel hivatalból elrendeli és a netán elrendelt végrehajtást beszünteti.

A törvényszék a jelen §. értelmében hozott végzését az illető községben és a szomszédos községekben szokott módon hirdetmény útján közzéteszi és kézbesíti mindazoknak, akiknek birtokrendezési ügyekben a határozatok külön kézbesítésére igényük van.

E végzés ellen külön felebbvitelnek helye nincsen. Az esetleges sérelem miatt a 7. §. értelmében hozott ítélet ellen beadható felebbvitelben lehet orvoslást keresni.

5. §.

A 3. és 4. §. értelmében az eljárás kiegészítésének elrendelését kérheti bármelyik érdekelt fél és a törvényhatóság tisztviselője is. A kérelmet elutasító határozat ellen a törvényszéktől

kétfokú, a kir. ítélőtáblától egyfoku felebbvitelnek van helye. Ilyen felebbvitellel a törvényhatóság tiszti ügyésze is élhet. Az általa beadható felebbvitelre egyebekben az 1908. évi 15500. I. M. számú rendelet határozmányai irányadók.

Az előbbi bekezdés értelmében beadott kérelem és felebbvitel a végrehajtásra felfüggesztő hatálylyal bír.

6. §.

A 2—5. §-ok értelmében elrendelt kiegészítő eljárás fogantatására a törvényszék egyik birói tagját küldi ki, aki evégből tárgyalást tűz ki és arra az érdekelteket, valamint a szükséghez képest a működő mérnököt a szokott módon megidézi. A tárgyalási határnapról értesíteni kell a törvényhatóság tiszti ügyészét, az árvaszéket, az állami erdőhivatalt és erdőfelügyelőséget, továbbá a gazdasági felügyelőséget avégből, hogy a közérdeket érintő esetleges észrevételeiket megtehessék és a tárgyalásokon is megjelenhessenek.

A tárgyalás jegyzőkönyvi, alakszerű perbeszédnek helye nincsen.

Az eljáró bíró a feleket bizonyítékaik bemutatására záros határidő kitűzésével utasíthatja.

Ebben az eljárásban esküvel való bizonyításnak helye nincsen.

7. §.

A törvényszék az eljáró bírót a kiegészítő eljárásban netán mutatkozó hiányok pótlására utasíthatja és a kiegészítő eljárás befejeztével ítéletet hoz.

A 4. §. esetében a törvényszék az előbbi bekezdésben jelzett ítélettel egyszersmind a korábbi ítéletnek az illetmények megállapítására, elkülönítésére és természetben való elhelyezésére vonatkozó részét hatályon kívül helyezi. Ezt a körülményt az ítélet jogerőre emelkedése után (jelen rendelet 10. §.) fel kell jegyezni a hatályon kívül helyezett ítélet fogalmazványára, illetőleg az iratok között levő kiadmányaira is.

8. §.

Ha a kiegészítő tárgyaláson az érdekeltek birói egyezséget kötöttek, a bíróság ezt az egyezséget nemcsak alaki tekintetben (1871 : LIII. t.-cikk 45. §.), hanem érdemileg is megvizsgálja.

9. §.

A kiegészítő eljárásban a bíróság vagy az eljáró bíró intézkedik aziránt is, hogy a működő mérnökök a szükséghez képest a mérnöki munkálatokat átdolgozza.

10. §.

A 7. §-ban jelzett ítélet és a 8. §-ban említett bírói egyezséget jóváhagyó határozat ellen felebbvitelnek van helye a kir. ítélőtáblához és onnan a kir. Kuriához.

11. §.

A 2—10. §-ok rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni az illetmények megállapítása, elkülönítése és természetben való elhelyezése tárgyában kötött bírói egyezségek eseteiben is.

12. §.

Az illetményeknek természetben való elhelyezése és így a végrehajtási eljárás befejezése az 1. §. értelmében akkor tekinthető jogerősnek, ha a végrehajtás folyamata alatt felmerült sérelmek orvoslása végett előterjesztéssel egyáltalában senki sem élt, vagy ha az előterjesztés felett hozott határozat jogerőre emelkedett.

A végrehajtás befejezésének napját az eljáró bíró a végrehajtásról fölvett jegyzőkönyvben betűkkel és számokkal világosan kiténtetni és azt az illető községben és a szomszédos községekben is szokott módon közzétett hirdetmény útján azonnal köztudomásra juttatni köteles. Azt, hogy a közhirrététel megtörtént, a végrehajtásról fölvett jegyzőkönyvben tanusítani kell.

A végrehajtás folyamán felmerült sérelmek orvoslására irányuló előterjesztés a végrehajtás alkalmával az eljáró bírónál jegyzőkönyvre adható vagy a végrehajtásnak valamennyi illetményre kiterjedő teljes befejezése napjától számított 15 nap alatt a törvényszéknél írásban nyújtható be.

A törvényszéknek az előterjesztés felett hozott határozata ellen felebbvitelnek van helye a kir. ítélőtáblához s onnan a királyi Kuriához.

13. §.

A 12. §-ban foglalt rendelkezések alkalmazást nyernek az 1908:XXXIX. t.-cz. hatálybalépte után folyamatba teendő arányosítási és arányosítással kapcsolatos tagosítási ügyekben is.

II. Közlegelőkre vonatkozó átmeneti rendelkezések.

14. §.

Ha osztatlan közös tulajdont képező közlegelő felosztására nézve — akár urbéri elkülönítés folyama alatti, akár urbéri elkülönítés vagy arányosítás befejezte utáni felosztásról van szó — a megengedhetőség kérdésében ítélet az 1908:XXXIX. t.-cikk hatálybaléptekor még hozva nincsen, a törvényszék — amennyiben a földmivelésügyi miniszter a felosztáshoz az engedélyt már meg nem adta — a földmivelésügyi miniszternek erre vonatkozó határozatát kikéri s egyidejűleg e határozat megérkezéséig a további eljárást végzéssel felebbvitel kizárásával felfüggeszti.

Ha a földmivelésügyi miniszter a közlegelő felosztásához az engedélyt nem adja meg, a bíróság a közlegelő felosztását a további eljárásban mellőzi.

Ha a közlegelő felosztását a törvényszék (esetleg a kir. ítélőtábla) a földmivelésügyi miniszternek engedélye nélkül már elrendelte, de ez a határozat az 1908. XXXIX. t.-cz. hatálybaléptekor még nem emelkedett jogerőre, a törvényszék a fellebbviteli határidő lejártát és a földmivelésügyi miniszternek a jelen §. első bekezdésében említett módon kikérendő határozatát várja. Ha a földmivelésügyi miniszter a közlegelő felosztásához az engedélyt nem adja meg, ezt a miniszteri határozatot a törvényszék a többi íráttal a fellebbviteli bírósághoz akkor is fölterjeszti, ha senki sem élt a megengedhetőség tárgyában hozott birói határozat ellen felebbvitellel. Ilyen esetben a fellebbviteli bíróság az 1908:XXXIX. t.-cz. 2. §-ának első és 3. §-ának harmadik, valamint a jelen §. második bekezdését figyelembe véve, a közlegelő-felosztás megengedhetőségének kérdését hivatalból is felülbírálja.

A jelen §. első és harmadik bekezdésében említett birói intézkedés iránt kérelmet is lehet előterjeszteni, amelyre az 5. §. rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni.

15. §.

Ha osztatlan közös tulajdont képező közlegelőnek arányosítás aily közlegelő felosztásával kapcsolatosan van folyamatban és az illetmények az 1908:XXXIX. t.-cz. hatálybaléptekor természetben még jogerősen el nem helyezettek (jelen rendelet 1. §.), az

eljárást a jelen rendelet 1—13. §-ában foglaltak megfelelő alkalmazásával ki kell egészíteni annak kiderítése végett, hogy az 1908: XXXIX. t.-cz. 1. §-ában megjelölt egyéni illetmények elkülönítése helyett a részes felek illetményei egyénileg felosztassanak-e?

Ha a kiegészítő eljárás foganatosítása végett kitüzött tárgyaláson bármelyik érdekelt ily kérelmet terjeszt elő, a törvényszék a földmivelésügyi miniszterhez a szükséges iratok felterjesztésével tett jelentésében a földmivelésügyi miniszter határozatát kikéri s azt a további eljárás felfüggesztésével bevárja.

Ha a földmivelésügyi miniszter a közlegelő felosztásához az engedélyt meg nem adja, vagy ha a jelen §. első bekezdése értelmében kérelmet senki sem terjesztett elő, a közlegelő felosztását mellőzni kell és a további kiegészítő eljárás a jelen rendelet 1—13. §-ában foglaltak alkalmazásával az 1908: XXXIX. t.-cz. 1. §-ában megjelölt illetmények elkülönítésére irányul.

16. §.

Olyan tagosítási ügyben, amelyben a megengedhetőség kérdésében ítélet az 1908: XXXIX. t.-cz. hatálybaléptekor még hozva nincsen, vagy még nem emelkedett jogerőre (1908: XXXIX. t.-cz. 3. §-ának harmadik bekezdése), a közlegelőnek a tagosítás során más alkalmas és megfelelő becsértékű területtel szükségesnek mutakozó kicserélése végett a törvényszék a szükséges iratokkal felszerelt jelentésében a földmivelésügyi miniszternek erre vonatkozó határozatát kikéri és kicserélésnek csak a földmivelésügyi miniszter beleegyezésének megadása esetében van helye.

17. §.

Általános tagosítás esetében, ha a megengedhetőség kérdésében ítélet az 1908: XXXIX. t.-cz. hatálybaléptekor még hozva nincsen, vagy még nem emelkedett jogerőre (1908: XXXIX. t.-cz. 3. §-ának harmadik bekezdése), a törvényszék a földmivelésügyi miniszterhez a szükséges iratok felterjesztésével jelentést tesz aziránt, hogy az 1908: XXXIX. t.-cz. 2. §-ának negyedik bekezdése értelmében gazdasági szakbizottságának javaslata alapján állapítsa meg, ha okadatoltnak mutatkozik, közlegelő kihasításának vagy kiegészítésének szükségét, ugyszintén a tagositandó öszterületből e czélra kihasítandó terület nagyságát és helyét.

18. §.

A 16. és a 17. §-ban említett jelentések megtételére a törvényszéket a felelbbviteli bíróság is utasíthatja.

E jelentések megtétele iránt kérelmet is lehet előterjeszteni, amelyre az 5. § rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni.

A törvényszék jelentésének megtételét követő eljárásban az 1908: XXXIX. t.-cz. és az ennek alapján kibocsátandó rendeletek ide vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

19. §.

A 14—18. §-ok rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni bírói egyezségek eseteiben.

III. Záró rendelkezés.

20. §.

A jelen rendelet az 1908: XXXIX. t.-cz. kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1908. évi augusztus hó 6-án.

ORENSTEIN & KOPPEL

Budapest, VI. Arányosy-ut 102.

Érték szerinti árak és ártáblák készítése, javítás- és ártáblák készítése. * * * Nagy méretű vegyes, kőszel és más anyagokból új és régi ruhák készítése. * * * Vasutak tisztasági és ártáblák készítése. * * * Ártáblák készítése és ártáblák készítése.

Amikor a víz elszárad, a föld megkeményedik, és a
gyökerek nem tudnak vízhez jutni. Ezért a növények
sárgulnak és elpusztulnak.

Az ideális talaj víztartó és jól átengedi a levegőt.
Ezért a növények jól fejlődnek benne. A föld
szárazságot okozhat, ha nem kap elég vizet.

Ezért fontos a rendszeres öntözés. A víz
megakadhat a földben, ha nem folyik jól át.
Ezért fontos a talaj szerkezetének javítása.

Az ideális talaj a növények számára a legjobb.
Ezért fontos a talaj szerkezetének javítása.
Ezért fontos a rendszeres öntözés. A víz
megakadhat a földben, ha nem folyik jól át.
Ezért fontos a talaj szerkezetének javítása.

Amikor a víz elszárad, a föld megkeményedik, és a
gyökerek nem tudnak vízhez jutni. Ezért a növények
sárgulnak és elpusztulnak. Ezért fontos a rendszeres
öntözés. A víz megakadhat a földben, ha nem folyik
jól át. Ezért fontos a talaj szerkezetének javítása.

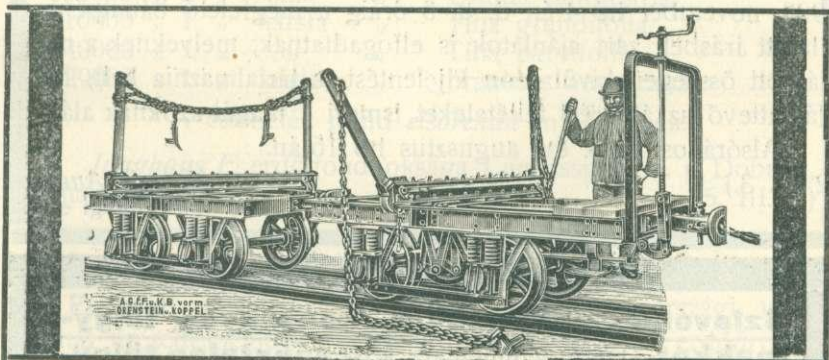
Az „Erdészeti Lapok“ 1908. évi XIX. füzetének HIRDETÉSEI.

Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Díjszabályzat. Egész oldal 32 K, féloldal 16 K, negyedoldal 8 K, nyolczad-
oldal 4 K. Sorok szerint: Az első negyven (40) sorért soronkint nyolczvan (80)
fillér, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig soron-
kint hatvan (60) fillér, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyen-
kint negyven (40) fillér számíttatik. Legalább háromszori és ennél többszöri
beiktatásnál megfelelő engedmény. Egy oldalt meghaladó hirdetéseknel ismételt
megjelenés esetén is csak az első oldal után nyújtunk engedményt.

Táblázatok, nyomdai szabály szerint, kétszeres árral számíttanak.

Külön mellékletek 25 gramm súlyig 70 koronáért, azontul 25 grammon-
kint 25 koronával magasabb árért mellékeltetnek.

ORENSTEIN és KOPPEL

Budapest, VI., Andrassy-ut 102.

Gyár: Pustzaszentlőrinci nyaraló.

Erdei vasutak eladása és bérbeadása hosszfa-, hasábfá- és deszka-
szállításra. ♥ ♥ Nagy sín-, vágány-, kocsi- és mozdonykészlet
új és használt állapotban. ♥ ♥ Vasutak traçirozása és építése.

☛ Mintajegyzék ingyen és bérmentve. ☛

(1. VI. 4.)

Árverési hirdetmény. Alsórákos község v. urbéres közbirtokossága 1908. év november hó 5-én d. e. 9 órakor Alsórákoson a községházánál írásbeli zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen eladja a Mátéfalva község határán fekvő és a földmivelésügyi m. kir. miniszter ur 1907. évi 23416 I/a—2 sz. rendeletével kihasználásra engedélyezett 1644 k. hold erdő területén levő bükkfatömeget a legtöbbet ígérőnek.

Az 1644 k. hold erdőterületen szakértői becslés alapján összesen mintegy 395588 tm^3 bükkfa találtatott. Az összes fatömegből 30665 tm^3 mufa, 364923 tm^3 tűzifa.

A kikiáltási ár 380.000 koronában lett megállapítva, melyen alul a fatömeg eladatni nem fog. Utóajánlatok nem fogadtnak el.

Az árverési feltételek Alsórákos község hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az árverés kezdete előtt a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy ovadékképes papírban bánatpénz gyanánt az árverést vezető elnök kezéhez teendők le. Az árverést megelőző nap, vagyis 1908. november hó 4-én d. u. 6 óráig a megfelelő bánatpénzzel ellátott írásbeli zárt ajánlatok is elfogadtnak, melyeknek a megajánlott összegben kívül azon kijelentést is tartalmaznia kell, hogy ajánlattevő az árverési feltételeket ismeri s magát azoknak aláveti.

Alsórákos 1908. évi augusztus hó 16-án.

(2. V. 3.)

Huszár András,
birtokossági elnök.

Szlavóniai vetőmakkot, kocsányos tölgy-
makkot, Querc. pedunculata, kocsánytalan tölgy-
makkot Querc. sessiliflora csiraképesységükért jótállással
az **őzsi és tavaszi idényre** a legjobb minőségben
legelőnyösebben szállít **Reich Vilmos Sziszek, Horvátország.**
(3. VI. 3.)

Főerdési állás van üresedésben nagyobb uradalom főbérnök-ségénél. Az 1879. évi XXXI. törvényczikkben előirt képesítéssel bíró erdőtisztek, kik az állást elnyerni óhajtják, bizonyítvány-másolatokkal (melyek vissza nem küldetnek) fölszerelt pályázati

kérvényüket *Uradałmi főbérnökseg Alsólendva* címre intézzék, hol az állással járó javadalalmazás, valamint az egyéb feltételek is megtudhatók. (4. II. 2.)

Erdei facsemete-eladás 1908. évi őszi, illetőleg 1909. évi tavaszi szállításra.

36000 db	5 éves	átiskolázott luczfenyő csemete	<i>Picea excelsa</i> ,
21000	" 5 "	" " jegenyefenyő "	<i>Abies pectin.</i> ,
430000	" 3 "	molyhostölgy csemete	<i>Quercus pubescens</i> ,
1000	" 2 "	kocsánytalan tölgycsemete	<i>Quercus sessiliflora</i> ,
255000	" 1 "	" " " "	" "
1710000	" 2 "	kocsányos tölgycsemete	" pedunculata,
310000	" 1 "	" " " "	" "
125000	" 3 "	luczfenyő magonc	<i>Picea excelsa</i> ,
409000	" 3 "	erdeifenyő "	<i>Pinus silvestris</i> ,
130000	" 2 "	" " " "	" "
36000	" 2 "	ákác csemete	<i>Robinia pseudoacacia</i> ,
180000	" 2 "	szilfa "	<i>Ulmus campestris</i> ,
10000	" 1 "	hársfa "	<i>Tilia grandifolia</i> ,
40000	" 1 "	" " "	<i>Tilia parvifolia</i> ,
129000	" 1 "	kőrís "	<i>Fraxinus americana</i> .

A csemeték mind *elsőrendü* minőségűek.

Junghaus E. erdőgondnoksága Lunkassprie, u. p. Dobrest, Bihar megye. (5. III. 2.)

Pályázati hirdetmény. Nagyobb felsőmagyarországi uradalomnál üresedésbe jött erdészi, erdőgyakornoki és erdőőri állás töltendő be. Folyamodók küldjék bizonyítványaik másolatával ellátott kérvényüket, igényök megjelölése mellett, L. H. U. jelige alatt e lap kiadóhivatalába. (7. II. 2.)

Hirdetmény. Gróf Degenfeld Lajos ur ő nagyméltósága garábi gazdaságában, Nógrád megyében, a budapest-ruttkai fővonal pásztói állomásától 10 km távolságra, melyből 7 km kiépített törvényhatósági ut 6868 tömör m^3 fát magába foglaló tölgy- és cseres erdő eladó. Komoly érdeklődők értekezhetnek az uradalmi

intézőségnél Szirákon. Vasutállomás Apcz-Zagyva Szántó. Posta-
és távirdaállomás Szirák, Nógrád megye.

(8)

Uradalmi intézőség.

SZLAVONIAI KOCSÁNYOS és
KOCSÁNYTALAN TÖLGYMAKKOT
ŐSZI és TAVASZI VETÉSRE

kitünő minőségben, 90, illetve 70% csirázóképesség
szavatolása mellett a legkisebb mennyiségben is

UTÁNVÉT NÉLKÜL SZÁLLIT

VESSEL GYÖRGY SZISZEKEN. (Horvátország.)

6. VI. 2.

Pályázat. Gróf Károlyi Mihály parádi hitbizományi erdőhivatalánál *segédtiszti állásra* pályázat nyitattik.

Javadalmazás: 480 K alapfizetés, 300 K tiszti száztóli váltság, 12 m³ hasáb tűzifa, teljes ellátás a főnöknél, lakás és takarítás.

Erdészeti főiskolai képzettség, mértani rajzok szerkesztésében jártasság, hegyi szolgálatra alkalmas ép testalkat és a vadászat iránti előszeretet megkívántatik.

Pályázati kérvények, tudakoló megkeresések alábbi címre küldendőek.

Parád (Heves m.) 1908. szeptember 18.

(11)

Ferenczi Ede, urad. erdőmester.

Kiváló minőségű *szlavoniai kocsányos és kocsánytalan makkot*, csiraképességért jótállás, a legjobb kiszolgálás mellett ajánl, több mint 30 éve fennálló makk-kiviteli cég.

(12. II. 1.)

Planer Károly,

Sziszek (Szlavonia).

Mindenféle vadászfegyvert

a legolcsóbbtól a legkiválóbb kivitelig, ugymint a világszerte híres és minden művelt államban szabadalm.

korona - fegyvert,

ismélő fegyvereket és pisztolyokat, revolvereket, flobert-puskákat és pisztolyokat, minden vadászati felszerelést és patronokat ajánl és szállít

FÜKERT GUSZTÁV

fegyvergyára,

Weipert Érchegység,

csász. és kir. udvari szállító.

Árjegyzék ingyen. (9. VII. 1.)

Versenyárgyalási hirdetmény. 68.206/I/B—3/1908. sz. — A szokolováczi kir. erdőgondnokság III. vágássorozatában, az ötévi vágásterületen megbecsült 81.547 m³ bükk, cser, tölgy és egyéb alárendelt fanemekből álló törzsfatömegnek eladása iránt az 1908. évi október hó 14-én délelőtt 11 órakor a zágrábi kir. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében kizárólag zárt írásbeli ajánlatok alapján versenyárgyalás fog tartatni.

Kikiáltási ár 193.888 K.

Az árverési és szerződési feltételek az alólirott erdőigazgató-ságnál, valamint a szokolováczi kir. erdőgondnokságnál megtekinthetők s kívánatra posta útján is megküldhetők.

(13)

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Faszéneladás. 94149/1908. I./B—1. sz. — A zsarnóczai m. kir. erdőhivatal több erdőgondnokságában a folyó év hátralevő részében termelhető és átadható, valamint az 1909. és 1910. években termelendő faszén az alábbi csoportosítás szerint a kitüntetett vasuti állomásokhoz szállított és a vasuti kocsikba rakott állapotban folyó évi november 3-án Zsarnóczán az erdőhivatal tanács-termében délelőtt 10¹/₂ órakor megtartandó zárt, írásbeli versenyárgyaláson métermázsánként (q-ként) 4 K 50 fill. kikiáltási ár alapulvételével el fog adatni.

I. csoport.

A garamberzenczei vasuti állomáson évente átadandó, mintegy 10.000 q faszén. — Bánatpénz 4500 K.

II. csoport.

A garamszentkereszti vasuti állomáson évente átadandó mintegy 2000 *q* faszén. — Bánatpénz 900 K.

III. csoport.

A geletnekszklenőfürdő vasuti állomáson évente átadandó, mintegy 4000 *q* faszén. — Bánatpénz 1800 K.

IV. csoport.

A zsarnóczai vasuti állomáson évente átadandó, mintegy 7000 *q* faszén. — Bánatpénz 3200 K.

Az ajánlatok minden csoportra külön összegekben tüntetendők ki, de egy ajánlati lapon is tehetők.

Az árverési és szerződési feltételek a földmiv. miniszterium I./B. erdészeti főosztályában és a zsarnóczai m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők be.

Távirati és utóajánlatok el nem fogadtnak.

Érdeklődők értesíttetnek ez alkalommal arról is, hogy a most hirdetett széneladás megtörténteig a zsarnóczai m. kir. erdőhivatal 4 K 50 fillér *q*-kénti egységár mellett teljes vasuti kocsirakományok (100 *q*) szállítására faszén megrendeléseket a minimális szénrakományra számított 450 K-nak előzetes lefizetése ellenében és az utólagos leszámolás feltételével elfogad.

Budapest 1908. évi szeptember hóban.

(14)

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Tölgyfaeladási hirdetmény. Az olaszteleki kistársulat közbirtokosság a „Tortoma“ nevű ligetes legelő erdejében tuskón és mellmagasságban kijelölt 900 db tölgyfát, amely előzetes becslés szerint mintegy 662 *m*³ mű- és 266 *m*³ tűzifát teszen ki, Olasztelek községhezánál 1908. évi november hó 19-én délelőtt 10 órakor tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek becsáron felül, tövön az erdőben eladja.

Kikiáltási ár 9972 K.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10⁰/₀-a.

Utóajánlat nem fogadtnak el.

Részletes becslés, árverési és szerződési feltételek a vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál és alulirotnál megtekinthetők.
Olasztelek, 1908. szept. 19.

(15)

Ifj. Bartha István

k. k. b. elnök.

Fenyőhaszonfa eladás termelt állapotban öt évre. 5081/1908. sz.
— A besztérczebányai m. kir. erdőigazgatóság tanácstermében folyó évi október hó 30-án délelőtt 10 órakor a karámi és dobrócsi m. kir. erdőgondnokságban az 1908. évtől kezdve 5 (öt) éven át a m. kir. kincstár részéről termelendő és rakodókon átadandó, évenként mintegy 46,000 m^3 legfőképen lucz és jegenyefenyő, de emellett juhar, kőris és szil haszonfa eladása iránt nyilvános írásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Kikiáltási árak a következők:

A) *A zólyomjánosi gőzfűrész rakodóin.*

a) *A fenyőféléknél.*

1. Erdei lécz 5—8 *cm* alsó átmérővel darabonként 30 f.
2. Vékony rud 12 *cm*-ig terjedő középátmérővel fm-ként 10 f.
3. Haszonfa 12—19 *cm* középátmérőig m^3 -ként 10 K.
4. Haszonfa 20—28 *cm* középátmérőig m^3 -ként 14 K.
5. Haszonfa 29 és több *cm* középátmérőig m^3 -ként 17 K 50 f.

b) *Juhar, kőris és szilfánál.*

1. Haszonfa 21—34 *cm* középátmérőig m^3 -ként 18 K.
2. Haszonfa 34 és több *cm* középátmérőig m^3 -ként 23 K 50 f.

B) *A karámi erdőgondnokság alsó részeiben erdei rakodókon átadandó fenyő tutajjáért.*

1. Erdei lécz 5—8 *cm* alsó átmérővel darabonként 26 f.
2. Vékony rud 12 *cm*-ig terjedő középátmérőig fm-ként 8 f.
3. Haszonfa 12—19 *cm* középátmérőig m^3 -ként 8 K.
4. Haszonfa 20—28 *cm* középátmérőig m^3 -ként 12 K.
5. Haszonfa 29 és több *cm* középátmérőig m^3 -ként 15 K 50 f.

Ajánlatok csakis a két erdőgondnokság egész fahozamára s az összes faválasztékokra vonatkozó egyenlő százalékban kifejezett felüligérettel tehetők.

Utóajánlatok el nem fogadtnak.

Bánatpénz 32,500 korona.

Ezen vétellel a zólyomjánosi gőzifűrészt és tartozékainak bérlete kapcsolatos, melyért 8000 korona évi bér fizetendő.

Az árverési általános és részletes szerződési feltételek a beszercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál és a m. kir. földművelésügyi miniszterium 1/B főosztályában (Budapest, VI, Zoltán-utca 16. sz.) megtekinthetők, ahol egyben ajánlati űrlap és boríték is szerezhető.

Besztercebánya, 1908. évi augusztus hóban.

(16)

M. kir. erdőigazgatóság.

Legjobb minőségű szlavón **kocsányos és kocsánytalan**

TÖLGYMAKKOT,

kitünő csiraképességű **jegenyefenyőmagot**, vevőim által általánosan elismert jó minőségű **lomb- és gyümölcs-magvakat**, valamint erdősítési célokra több millió kitünően fejlődött **lomb- és tűlevelű csemetéket, diszfákat, sorfákat**, párosításhoz **iskolázott gyümölcs-vadonczokat** ajánl

(10. IV. 3.)

FARAGÓ BÉLA

csász. és kir. udvari szállító

ZALAEGERSZEGEN.

Kitermelt tűzifának eladása. 5481/1908. sz. — A beszercebányai m. kir. erdőigazgatóság zólyomi m. kir. erdőgondnoksága alábbi vágásterületein kitermeltlen, a tönél felrakásolt bükk-, cser- és tölgytűzifa Besztercebányán 1908. évi október hó 5-én d. e 10 órakor az erdőigazgatóság tanácstermében tartandó nyilvános

árverésen zárt írásbeli ajánlatok után eladatni fog. Nevezetesen eladásra kerül:

I. csoport. A „Nad Bobekom“ nevű vágásban 350 *ü*rm bükk hasábos, 1101 *ü*rm bükk vegyes, 304 *ü*rm tölgy vegyes választéku tűzifa.

Kikiáltási ára 5208 K 96 fill. Bánatpénz 520 K.

II. csoport. A „Pleso“ nevű vágásban 7 *ü*rm bükk hasábos, 43 *ü*rm bükk vegyes, 1713 *ü*rm tölgy vegyes választéku tűzifa. Kikiáltási ára 3990 K 62 fill. Bánatpénz 400 K.

III. csoport. A „Nad Brezini“ nevű vágásban 386 *ü*rm bükk vegyes, 270 *ü*rm tölgy, vegyes 327 *ü*rm tölgy dorong, 6 *ü*rm nyír vegyes választéku tűzifa. Kikiáltási ára 2185 K 66 fill. Bánatpénz 220 K.

IV. csoport. A „Berkenye“ nevű vágásban 31 osztag, 442 *ü*rm bükk hasábos, 840 *ü*rm bükk vegyes, 37 *ü*rm bükk dorong választéku tűzifa.

Kikiáltási ára 3851 K 85 fill. Bánatpénz 385 K.

V. csoport. A „Berkenye“ nevű vágásban 32 osztag, 1936 *ü*rm bükk hasábos, 1939 *ü*rm bükk vegyes, 24 *ü*rm bükk dorong-választéku tűzifa.

Kikiáltási ára 12653 K. Bánatpénz 1265 K.

VI. csoport. A „Sztrimini“ nevű vágásban 861 *ü*rm bükk hasábos, 966 *ü*rm bükk vegyes, 53 *ü*rm bükk dorong, 15 *ü*rm cser vegyes, 14 *ü*rm nyír vegyes választéku tűzifa. Kikiáltási ára 5689 K 10 fill. Bánatpénz 570 K.

Az ajánlatok minden csoportra külön összegben tüntetendők ki, de egy ajánlatilapon tehetők, melyek 1 K értékű bélyegjeggyel látandók el.

Az árverési feltételek, ugyszintén ajánlati űrlapok és boríték az erdőigazgatásnál szerezhetők be.

Távirati vagy utóajánlatok el nem fogadtnak.

Besztercebánya, 1908. évi augusztus hóban.

(17)

A m. kir. erdőigazgatóság.

Tölgyfaeladási hirdetmény. Közhírré tétetik, hogy Nemesfalván folyó évi október hó 14-én délelőtt 11 órakor a községházánál a nemesfalvi volt urbéres közbirtokosság tulajdonát képező 35·8 kat.

holdnyi erdőréz fatömege, mely a hivatalos becslés szerint 2374 m³ szórványosan bükkal elegyült tölgyfából áll, szabályszerűen kiállított zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

Becsérték 28488 K, melyen alól a fa el nem adatik.

Bánatpénz 10⁰/o.

Az árverési föltételek Nemesfalván a volt urbéres közbirtokosság elnökénél s Losonczon a m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Nemesfalván 1908. szeptember hó 22-én.

(18)

Francsok Ferencz

közbirt. elnök.

Ákáczcsemete 2, 3 és 4 éves eladó, mintegy 500.000 darab. Bővebb felvilágosítást nyújt gróf Nádasdy hitbizományi erdőhivatala Bakonynána, Veszprém megye. (19)

Pályázati hirdetés. Alulírott m. kir. erdőőri szakiskolánál egy irodai, egy a vadászterdői tanulmányi erdőnél lévő védkerületi és egy a szakiskola vadászterületeinek, főleg pedig a mester-séges fácánosának gondozására rendszeresített, vagyis összesen (3) II-od osztályu erdőáltizti (erdőőri) állásra pályázat nyitattik.

Ez állások mindenikével 600 K évi fizetés, 100 K személyi pótlék és a rendszeresített mellékilletmények vannak egybekötve.

Ez állásokra pályázni szándékozók felhivatnak, hogy az 1879 évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az állami erdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánók ezenfelül épp és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos vagy honvéd-törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, továbbá életkoruk és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, végül eddigi szolgálatukat és annak eredményét, nemkülönben a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes birását igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényüket előljáró hatóságuk, esetleg az illetékes politikai hatóság útján alólirott m. kir. erdőőri szakiskola igazgatóságához *folyó évi október hó 25-ig* nyujtsák be.

A fentiekben kívül még megkivántatik, hogy: az irodai állást

elnyerni kívánók irodai szolgálatban jártasságukat; a vadászati teendők ellátására rendszeresített állásra pályázóktól pedig a vadtenyésztés, óvás, ápolás és főleg a mesterséges fáczántenyésztés körüli gyakorlottságukat okmányilag igazolják.

Mind a három állásnál az erdőőri szakiskolát végzett egyének előnyben részesülnek.

Vadászserdő, 1908. évi szeptember hó 20-án.

(20) *A vadászserdői m. kir. erdőőri szakiskola igazgatósága.*

Feladasi hirdetmény. 6935/1908. sz. — A petrillai községi népiskola a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi miniszter urnak 1907. évi márczius hó 24-én kelt 25.308/1. A. 2./1907. számú engedélyével a Petrilla község határában fekvő erdejében kijelölt 112 kat. hold területen található és 8576 m^3 fenyőhaszonfára és 8326 m^3 10418 $ürm^3$ bükk tűzifára megbecsült faállományt folyó 1908. év október hó 20-án délelőtt 9 órakor Petrilla község-házán tartandó szó- és írásbeli árverésen el fogja adni.

Kikiáltási ár 55.000 korona.

Bánatpénz 5500 korona.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A részletes árverési és szerződési feltételek Petrilla község előljárásiágánál, a petrozsényi m. kir. járási erdőgondnokságánál és a dévai m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Petrozsény, 1908. év szept. hó 19-én.

(21)

Járási főszolgabíró.

Pályázat kezelő erdőőri állásra. Kezelő erdőőr, megbízható, intelligens, szakvizsgázott, ki a magyar és tót nyelvet birja, az erdőfelújításban és kezelésben több évi gyakorlattal bir, lehetőleg december 1-én való szolgálatba lépéssel kerestetik egy zólyom-megyei magánerdő birtokhoz, megfelelő javadalmas és nyugdíj-biztosítás mellett. Nős és szakiskolát végzett egyének előnyben részesülnek. Fényképpel ellátott folyamodványok, a bizonyítványok másolataival és a fizetési igények megjelölésével Osztrólczy Miklós főispán czimére Besztercebánya, Zólyom megye küldendők.

(22)

Árverési hirdetmény. 4182/1908. sz. — Neposz község tulajdonát képező „Valea Zimbrui“ erdőrészben kijelölt 69 kat. hold erdőterületen 10465 m^3 -re becsült és Besztercze-Naszód vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának 1857/1907. sz. határozatával kihasználásra engedélyezett bükkfa-készlet Beszterczén a m. erdőigazgatóság irodájában 1908. évi október hó 27-én délelőtt 11 órakor zárt írásbeli ajánlatok útján tartandó nyilvános árverésen el fog adatni.

A fakészlet becsértéke s egyuttal kikiáltási ára is, melyen alól a fakészlet eladatni nem fog 11.616 (tizenegyezerhatszáz-tizenhat) K.

Az ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátott zárt írásbeli ajánlatokban, melyek a becsérték 10⁰/₀-át kitevő bánatpénzzel látandók el, a megajánlott összeg tisztán olvasható szóval és számjegyekkel is kiírandó, s ajánlattevő kijelenteni köteles, hogy az árverési és szerződési feltételeket ismeri s azokat változatlanul elfogadja.

A kellően fel nem szerelt, valamint az elkésve beérkező, vagy pedig a megállapított feltételektől eltérő kikötéseket tartalmazó ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A kihasználandó erdőterület a naszódvidéki h. é. vasut rebrai vasut állomásától mintegy 7 *klm*-nyire fekszik.

Az árverési és részletes szerződési feltételek az alólirt m. kir. erdőigazgatóságnál, és a rebravölgyi m. kir. erdőgondnokságnál, Naszódon a hivatalos órak alatt megtekinthetők, ahol ezen faeladási ügyre vonatkozó bővebb felvilágosítások is megadatnak.

Beszterczén, 1908. évi szeptember hó 24-én.

(23)

Magy. kir. erdőigazgatóság.

Botfaeladási hirdetmény. 4566/1908. sz. — A vinkovcezi kir. főerdőhivatal hivatalos helyiségében 1908. évi október hó 28. napján d. e. 10 órakor nyilvános írásbeli verserytárgyalás útján eladásra kerül még pedig: külön az új-gradiskai, raicsi, lipovljanei és jaszenováczi s külön a zsupanjai, vrbanjai, nemczei, morovicsi és Morovicson székelő jaminai kir. erdőgondnokságok kerületében kijelölendő három évi használati területeken található sétatotfa előállítására alkalmas kőris és tölgy kivételével minden más fanemű sarjak és magból kelt hajtások.

Az árverési és szerződési feltételek a vinkovczei kir. főerdőhivatalnál, a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők s azokat kívánatra a főerdőhivatal posta útján is megküldi.

Vinkovczen, 1908. évi szeptember hó 24-én.

(24)

Kir. főerdőhivatal.

Faeladási hirdetmény. A merőfényi uradalmi erdő (Szatmár megye) 1908/9. évi 42 kat. hold vágásterületén található, mintegy 70 éves kocsányos tölgyfából álló (igen szép egyenes növésű) összes mű- és tűzifaanyaga tövön, az erdőn, szabadkézből, nagyságos Dőry Ödön jószágkormányzó ur által (Vasutállomás Sásd, u. p. Vásárosdombó, Margitmajor Baranya megye) el fog adatni.

A faanyag az érdeklődők által bármikor megtekinthető, jelentkezhetni Kocsis Géza uradalmi erdőkezelőnél (Vasutállomás Nagy-Károly, u. p. Merőfény).

Buják, 1908. szeptember 22.

(25)

Mányay Imre
főerdész.

Pályázati hirdetmény. 20736/1908. tan. szám. — Szabadka szab. kir. városnál egy nyugdíjképes erdőőri állomás megüresedett, melynek betöltésére pályázat nyitattik.

Ezen erdőőri állomás ez idő szerinti évi javadalmazása 600 K évi fizetés, 120 K lótartási átalány, 20 K czizmapénz, a részére kijelölendő lakás, 1000 négyszögöl kert, 1000 kéve rözsefa, teljes téli és nyári ruházat 6 db, számos jószág és 4 öreg sertésnek a szabad legeltetése.

Pályázóktól megkívántatik a magyar állampolgárság, fedhetlen előélet, legalább 24, de 35-nél nem magasabb életkor, ép szellemi és testi erő, az erdőőri szakvizsga letétele, mely adatok hiteles okmányokkal igazolandók. Szakiskolát végzettek előnyben részesülnek.

Kinevezendő egy évi próbaszolgálat után — amennyiben megfelel — az egy év betudásával véglegesen lesz alkalmazva.

A város polgármesteréhez intézett, sajátkezüleg irt és szabályszerűen bélyegezett kérvények legkésőbb 1908. év október 15-éig a szabadkai m. kir. erdőgondnoksághoz nyújtandók be. Szabadkán, 1908. szeptember 21-én.

(26)

A városi tanács.

Bükkfaeladás tövön. 68,296/I-B. 1. sz. — A szászsebesi m. kir. erdőhivatal dévai m. kir. erdőgondnokságához tartozó E. gazdasági osztály II. vágássorozata 6 tagjának „Bucsed“ nevű 4 ·/· és 6 ·/· erdőrészletében 42·58 kat. holdon 3 év alatti termelésre kerülő mintegy 15,500 m^3 bükk faanyag Szászsebesen, az erdőhivatal hivatalos helyiségeiben 1908. évi október hó 28-án, délelőtt 10 órakor megtartandó zárt írásbeli versenytárgyalás utján eladásra kerül.

Kikiáltási ár: 15,100 korona.

Bánatpénz: 1510 korona.

Távirati és utóajánlatok el nem fogadtnak.

Az árverési és szerződési feltételek a szászsebesi erdőhivatalnál, vagy a földmivelésügyi miniszterium I. B. erdészeti főosztályában folyó évi október hó 10-től megszerezhetők.

Budapest, 1908. évi szeptember hónap.

(27)

Földmivelésügyi miniszter.

Vékony fenyőhaszonfa eladás. 1908. évi 5850. szám. — A besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságához tartozó több erdőgondnokságban gyéritések utján kitermelt 41843 db erdei 1·6 m hosszú és 46·507 db 2·5 m hosszú karó, 100·260 db erdei lécz, 5996 db vékony rud, 14·344 db vastag rud és 716·39 m^3 egyéb haszonfa anyagok Besztercebányán 1908. évi november hó 9-én délelőtt 10 órakor az erdőigazgatóság tanácstermében minden erdőgondnokság minden választékára elkülönített csoportosítással zárt írásbeli versenytárgyalás utján eladatni fognak.

Az eladás alá kerülő faanyagok erdőgondnokságonkénti és választék szerinti csoportosításáról a kikiáltási árakról és leteendő bánatpénzről, valamint a faanyagoknak erdei rakodók szerinti elhelyezéséről szóló kimutatás, úgy nem különben az árverési feltételek, ajánlati űrlapok és boríték az erdőigazgatóságnál szerezhetők meg.

Távirati, vagy utóajánlatok el nem fogadtnak.

Besztercebánya, 1908. évi szeptember hónap.

(28)

M. kir. erdőigazgatóság.

Faarverési hirdetmény. Hilib község (Háromszék vármegye) közbirtokossága 1908. október hó 15-én d. e. 9 órakor a község-

házánál tartandó nyilvános szó- és írásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező „Orbai oldal nevü erdő részben 1877/907. k. e. b. sz. határozattal kihasználásra engedélyezett 949 kat. holdnyi vágás-területen tövön álló 7748 drb luczfenyőnek 22117 tm^3 mű- és 4466 tm^3 tűzifa- és kéregre, valamint 10,406 drb jegenyefenyőnek 17731 tm^3 mű- és 748.2 tm^3 tűzifa és kéregre becsült fatömegét.

Kikiáltási ár összesen 18,438 korona.

Bánatpénz 1843 korona.

Az egy (1) koronás bélyeggel ellátott írásbeli zárt ajánlatok, melyek a szóbeli árverezés megkezdése előtt az árverező biztoshoz nyújtandók be, szintén megfelelő bánatpénzzel látandók el.

Az ajánlatokban kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az árverési feltételek és a becslésre vonatkozó közelebbi adatok a kovásznai m. kir. járási erdőgondnokságnál és a birtokosság elnökénél megtekinthetők.

Az erdőben fafelvétel csak az előbb megnevezett erdőgondnokság előzetes engedélyével eszközölhető.

Kovácsnán, 1908. évi június hó 17.

(29)

M. kir. járási erdőgondnokság.

Árverési hirdetés. 4073/1908. köz. sz. — Fogaras vármegye fogarasi járásba kebelezett, Marginén község tulajdonát képező erdő „Ocsa“ nevü erdő részben az „A“ üzemosztály I. tag, 1—5. számú osztagaiban 15563 k. holdon lévő, 1897—1906. évekre eső vágások megtakarított fatömege, a közigazgatási erdészeti bizottság 2678—1905. számú engedélye alapján 1908. évi október hó 24-ik napján délelőtt 9 órakor Marginén község irodájában nyilvános árverésen el fog adatni. Az erdő rész törzsenkénti kiszámlálással 13600 db luczfenyő törzset 10518 m^3 faanyaggal és 34383 m^3 bükk hasáb és 11344 m^3 bükk dorongfára becsültetett be, amely egy tömegben fog eladatni. A 13600 db luczfenyőfa becsértéke 42072 K, a 34383 m^3 bükkhasáb és 11344 m^3 bükkdorongfa becsértéke 52673 K és így a kikiáltási ár 94745 K, amelyen alul a faanyag eladatni nem fog.

Versenyzők kötelesek az árverés megkezdése előtt 10% bánatpénzt készpénzben vagy hazai állampapírokban letenni. A 10% bánatpénzzel ellátott és szabályszerűen kiállított zárt írásbeli ajánlatok, amelyek az árverező bizottság elnökének kezéhez teendők le, *csakis az árverés megkezdéseig, délelőtti 9 óráig fogadtatnak el. Utóajánlatok tekintetbe nem vétetnek.*

Az árverési és szerződési feltételek a fogarasi m. kir. járási erdőgondnokság és a fogarasi járás főszolgabirójának irodájában a hivatalos órák alatt *megtekinthetők.*

Az erdő a fogarasi állomástól 23-80 km távolságra fekszik jó úttal bir.

Fogarás, 1908. évi szeptember hó 15-én.

(30. II. 1.)

Bisztray József, járási főszolgabíró.

**Az „Erdészeti Lapok“ 1908. évi XIX. füzetének
tartalma:**

	Oldal
<i>Nagy Károly</i> : A bányatörvényjavaslat 1903. évi tervezetéről	949
Az állami erdőtisztek gyűléséről	959
<i>Téglás Gábor</i> : Az iparilag ismert és használt fák és cserjék a görög és római íróknál	966
<i>Hell Miklós</i> : Néhány érdekes erdei kihágási eset	980
EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK. Felhívás a jótékony alapokból kiosztandó segélyek ügyében	984
FAKERESKEDELEM. A bródi vagyonszövetség faeladása	985
IRODALOM. Lapszemle. Kísérletek különféleképen kezelt fogófákkal (<i>Cserny Győző</i>)	986
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK. Hirdetmény az őszi erdészeti államvizsgáról	989
KÜLÖNFÉLÉK: A magánszolgálatban álló erdőtisztek felmondási idejéről	989
ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA. Igazságügymin. rendelet a tisztii ügyészeknek birtokrendezési ügyekben való közreműködéséről ..	991
Igazságügymin. rendelet az 1908. XXXIX. t.-cz. végrehajtásával kapcsolatos átmeneti rendelkezések tárgyában	997
HIRDETÉSEK	I—XV

Ar. Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének

1-2	HÍRDETSÉK
3-7	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
8-10	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
11-13	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
14-16	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
17-19	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
20-22	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
23-25	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
26-28	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
29-31	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
32-34	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
35-37	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
38-40	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
41-43	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
44-46	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
47-49	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
50-52	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
53-55	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
56-58	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
59-61	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
62-64	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
65-67	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
68-70	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
71-73	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
74-76	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
77-79	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
80-82	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
83-85	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
86-88	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
89-91	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
92-94	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
95-97	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének
98-100	Értékesítési Lapok 1908. évi XIX. füzetének

- ERDÉSZETI ÉPÍTÉSTAN. Irta: Sobó Jenő. I. rész. 1. és 2. kötet: Középitéstan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Ut-, vasut- és hidépitéstan. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 16 K.
- MAGYAR ERDÉSZETI OKLEVÉLTÁR. Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1906. Ára tagoknak 20 K, nem tagoknak 40 K.
- ERDÉSZETI RENDELETÉK TÁRA. 1880—1884. (I—IV.) és az 1885—89. (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.) Elfogyott továbbá az 1890. (X.), 1892. (XII.) és 1899. (XIX.) évfolyam.
- Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1893—94. (XIII. és XIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K 20 fill., nem tagoknak 2 K. 40 fill.
- Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.
- Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K 40 fill.
- Az 1900. évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1901—1903. (XXI—XXIII.) évfolyam ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 5 K.
- Az 1904. évi (XXIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K 50 fill., másoknak 2 K 40 fill.
- Az 1905. évi (XXV.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., másoknak 1 K.
- Az 1906. és 1907. évi egyesített füzet ára tagoknak 1 K 50 f, másoknak 2 K 50 f.
- Az Erdészeti Rendeleték Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.
- TANGENS-TÁBLÁZATOK. Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K, nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Oraviczán.)
- A LEGELŐERDŐK. Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapok 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill., nem tagoknak 2 K 40 f; 55f. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldhető.
- A VADÁSZATI ISMERETEK KÉZIKÖNYVE. Irták: Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.; négy kötet ára az O. Erd. E. tagjainak füzve 9 K, kötve 13 K.
- HAZÁNK HÁZI FAIPARA. Irta Gaul Károly. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 1 K 40 fill., másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.
- A BÜKKTÜZIFA ROMLÁSA ÉS AZ ELLENE VALÓ VÉDEKEZÉS. Irta: Gellért József. Ára tagoknak 60 fill., másoknak 1 K. Bérmentesítésre 35 fill. küldendő.
- A KÜLFÖLDI FANEMEK MEGTELEPÍTÉSE STB. Irta: Péchy Dezső. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 3 K, másoknak 4 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.
- SZÁMTAN. Erdőőrök részére írta Béky Albert. Ára tagoknak 1 K 50 f, másoknak 2 K 40 f. Bérmentesítésre 45 f küldendő.
- ÉRTEKEZÉSEK AZ ERDŐRENDEZÉS KÖRÉBŐL. Irta: Bund Károly. Ára 4 K.
- ERDÉSZETI GÉPTAN. Irta: Kövesi Antai. Ára tagoknak 4 K, másoknak 5 K.
- Ő FELSÉGE NAGY FÉNYNYOMATU ARCZKÉPE. Ára tagoknak 7 K, nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.
- Népszerű nyelven írt művek, melyek, ha a t. megrendelők árukon kívül egyenként 45 fill. postaköltséget beküldenek, bérmentve küldhetők:
- AZ ERDŐK BERENDEZÉSE. Ára 2 K.
- NÉPSZERŰ ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. I. füzet. Spórás növények. Elfogyo II. f. Mohok, edényes virágtalanok, tülevelűek. Ára 2 K. III. füzet. Magháza növények. Ára 3 K.
- Valamennyit Fekete Lajos írta.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél és Fekete Lajos ny. min. tanácsos úrnál (Selmeczbánya), mint szerzőnél egyaránt megrendelhetők a következő művek, melyek után *egyesületi tagok és könyvkereskedők, ha az egyesületnél rendelik meg azokat, 25 százalék árengedményben részesülnek:*

ERDŐRENDEZÉSTAN. Ára 12 K, ill. 9 K.
ERDŐÉRTÉKSZÁMITÁSTAN. II. kiadás. Ára 6 K, ill. 4-50 K.
ERDÉSZETI NYERÉSSZÁMITÁSTAN. Ára 4 K, ill. 3 K.
A SZÁLALÓ ERDŐK BERENDEZÉSE. Ára 1 K 20 fill., ill. 90 fill.
ERDŐBECSLÉSTAN. II. kiadás. Irta: Sóltz Gyula és Fekete Lajos. Ára 8 K, ill. 6 K.

„AZ ERDŐ” kiadóhivatalában.

Budapest, IV. Egyetem-utca, Franklin Társulatnál megrendelhető „AZ ERDŐ” cz. erd. és vad. szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére. Előfizetési ára egész évre 4 K. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Szerkesztik: Sugár Károly és Balogh Ernő m. kir. erdőmesterek.

A szerzőknél rendelhetők meg:

ERDŐMIVELÉSTAN. Irta: Vadas Jenő (Selmeczbánya). Ára tagoknak 7 K, nem tagoknak 10 K.
A SELMECZBÁNYAI M. K. ERDŐAKADÉMIA TÖRTÉNETE ÉS ISMÉRTETŐJE. Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K (erdőgyakornokoknak 3 K, akadémiai hallgatónak 2 K). Kapható a szerzőnél (Selmeczbányán).
A LEGÉLŐERDŐK BERENDEZÉSE, KEZELÉSE ÉS HASZNOSÍTÁSA. Irta: Márton Sándor (Nagy-Károly). Ára tagoknak 4 K 80 fill., másoknak 6 K.

Egyebütt megrendelhető magyar erdészeti művek:

A MAGYAR ÁLLAM ERDŐSÉGEINEK GAZDASÁGI ÉS KERESKEDELMI LEÍRÁSA. Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földművelésügyi miniszterium. 1896. Magyar, német és francia nyelven.
A BÜKKFA KÖRHADÁSA ÉS KONZERVÁLÁSA. Irta: dr. Tuzson János. Kapható Kilián Frigyes utódánál. Budapest, Váci-utca. Ára 4 K.
AZ ERDŐHASZNÁLAT TANTÁJ KÉZIKÖNYVE. Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbánya.)
ÁLTALÁNOS FÖLDMÉRÉSTAN. Irta: Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható ugyanott. Ára 9 K.)
ERDŐVÉDELEMTAN. Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K 40 f.
ERDÉSZETI TALAJTAN. Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.
BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ AZ ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA I–XXIV. ÉVFOLYAMAIHOZ. Összeállította Tomasoovszky Imre. (Kapható ugyanott.) Ára 1 K.
ERDÉSZETI SEGÉDTÁBLÁK. Ára: 8 K és ERDEI ROVATOS NAPLÓ. Ára 1 K 20 fill.
Megrendelhetők a földművelésügyi miniszteriumnál Budapest.
TERMÉSI TÁBLÁK. 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendezőisége (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.
AZ ÁRVÉDELMI FÜZESEK TELEPÍTÉSE ÉS MŰVELÉSE. Irta: Vadas Jenő. Ára 50 f. Megrendelhető a földművelésügyi miniszteriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Muzeum-körút 2. szám.

KEDVEZMÉNY. Dr. Farkas Márton vízgyógyintézetének (Budapest, V., Báthory-u. 3. sz.) hévizi iszapkezelési osztályában az Országos Erdészeti Egyesület tagjai 35% árkedvezményben részesülnek.